

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

23 AUGUST — MAREA SĂRBĂTOARE NAȚIONALĂ A POPORULUI ROMÂN

LUMINILE LUI AUGUST

marea sărbătoare națională a poporului român, ziua de 23 August revărberează adine în inimă și conștiință, făcând eroul de legătură între toate evenimentele istorice, între toate momentele sale exponențiale pentru afirmarea ideii și idealurilor de libertate și independență, din acea înaltă și cutănătoare perspectivă a împlinirii prin luptă, prin muncă și creație a tuturor aspirațiilor și idealurilor noastre ca țară și popor. Temeiurile ei vin de demult, de departe, din cele mai străvechi rădăcini ale dragii noastre țări de neam și praroc, prin timp, răscolitoare dovezi, ca o rostire a grațului însuși prin care ne-am numit și ne numim destul ca pe o pecete a demnității și statorniciei, a libertății care a cerut și nenunțate jertfe, nenunțate sacrificii, și nenunțate acte de eroism. Ziua de 23 August luminează în capitolul drum al noli noastre ere, stindard neasemuit pentru tot ceea ce a putut să spună și spun un trecut de luptă glorios și a prezent al cărui eroism și a carui desăruare tin de condiția, de rațiunea, de patosul și abnegația cu care naștea noastră, strins unită în jurul partidului său comunist, și-a făcut și își face, cea mai tumultuoasă operă a identității sale.

Partidul a inspirat, a organizat și condus acțiunile de acum patruzeci și doi de ani, unind toate forțele înaintate ale țării și călăuzindu-le într-un singur sens, cel al victoriei revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, înscriind România în rândul forțelor aliate pentru înfrângerea definitivă a fascismului, pentru eliberarea țării și a altor popoare de sub jugul greu, cel mai crâncen, pe care l-a cunoscut vreadămintă. Prin această poporul român a dobândit un loc demn și bine meritat în istoria universului.

Luceafărul

Continuare în pag. a 7-a

MEMORIA DOCUMENTELOR

Dreptatea adevărului trăit

Iată că după ani îndelungați de tăcere, ani în care pretutindeni în lume a apărut o imensă bibliografie documentară, referitoare la al doilea război mondial, istoricii noștri dau tiparului tom după tom, structurând inteligent și funcțional un bogat material de arhivă, capabil să lumineze din interior unul din actele definitorii ale istoriei moderne a românilor, 23 August 1944, cu toate implicațiile și consecințele lui în dinamica dezvoltării statului suveran și în aceea a mondialității. Se întâmplă sub ochii noștri un fenomen imbucurător de demnitate națională, de afirmare plenipotentă a unor adevăruri fundamentale asu-

pra cărora s-a făcut un răstimp, înstăduindu-se artificial și dăunător perspectiva participării noastre la marea confirație mondială, încercându-se o limitare și provincializare, o miniaturizare, o localizare geografică și politică, nescotindu-se adevărul istoric, străduindu-se a se îngropa în uitare contribuția poporului român la înfrângerea fascismului, perpetuându-se astfel un statut nedrept hotărât arbitrar de Aliații celei de a 4-a puteri care, prin efectivele armate angajate în luptă și prin participarea economică, a condus la victorie.

Radu Theodoru

Continuare în pag. a 7-a

Dialectica unei teme literare

In din și prin personajul central se întretăie, după o anume logică afectivă, meridiene și paralele ce prind în ordine lumile romanescă. Temperatura lui omenescă și, în particular, morală, dă consistență, plină la incendiere, zonelor de interes asumate de operă, după cum, atunci cind e pindita de schematicism, le poate clausura în pîlpîrii tot mai vagi și vîlăgute. Căci există, desigur, stări, situații, întrebări, gânduri și atitudini care deschid lumile interioare ale inchiid perspective și elanuri. Primele dezvăluie omul viu, situindu-l în orizont — unde are inițiative, nedumeriri, căutări, îndoieli, certitudini, eșecuri, momente de răgaz ș.a.m.d., dect

Vasile Macovicuic

Continuare în pag. a 7-a

Măsura tuturor lucrurilor

de Virgil Teodorescu

an de an, de la prima aniversare și pînă la această, a patruzeci și doua a zilei de 23 August, am avut nenunțate prilejuri de a trece mereu în revizuire succeselor obținute de poporul român în perioada istorică așternută între ultimii ani ai războiului, în care bravi noștri ostași au plătit astfel jertfe de eroism, și împlinirile socialiste de astăzi, izvorite cu o neîntreruptă vigoare din uriașă declarație de energii creatoare petrecută în acel neuitat august românesc. Secerate de moarte în lupta lor neînfricată pentru eliberarea pămîntului Transilvaniei, alina vîjei de înmări soldați au fost îngropate în gîte și dăcă gîndul îmi zboară spre ei, spre cei tineri, este fiindcă izbînzile de azi ale țării noastre socialiste le-au răsplătit abnegația și patriotismul.

Trăim un luminos moment de expansiune creatoare a întregii noastre națiuni, ce se manifestă cu egală forță în toate domeniile de activitate, începînd cu acela al politicii și sfîrșind cu munca de a scrie o carte sau un poem, de a izbîndi o invenție sau un monument arhitectonic. Privind azi viața noastră de zi cu zi, nu poji să nu constăți neasemuita efervescență ce o străbate. Pretutindeni, pe cuprinsul țării, armonios distribuite în lumina unei concepții de ansamblu, se înalță numeroase unități industriale, pretutindeni gîndul și fapta se leagă pentru a da forme noi, mai frumoase, orașelor și tuturor așezărilor noastre rurale, pretutindeni cultura se împlințe și rodește intens; cercetarea științifică devine din ce în ce mai cuprinzătoare, mai îndrăzneată, integrîndu-se eficient în programul dezvoltării social-economice; pretutindeni cetățenii României socialiste participă efectiv la conducerea troburilor obștești, pretutindeni se depune un efort considerabil pentru a reconstitui cel mai fidel imaginea trecutului nostru istoric, pentru a reda culturii toate valorile viabile care pot să-i întregescă și să-i clarifice fizionomia. Concepția și traducerea în termeni cotidianului, generalizarea acestor adinci modificări economico-sociale și spirituale, în-aș putea izbîndi fără aplicarea creatoare la condițiile și particularitățile economico-sociale și culturale concrete ale țării și poporului nostru, a politicii științifice, creatoare, a partidului. Spiritul creator și clarvăzător al partidului a modelat realitatea românească, conferindu-i o fizionomie de neconfundat.

Prezența, la conducerea partidului a tovarășului Nicolae Ceaușescu, luptător comunist încercat, revoluționar de o excepțională clarviziune și anvergură politică, a cărui plidutoare viață a fost și este închinată prosperității patriei și ferichii poporului, împlinirii umane în ideea nobilă a unei tot mai înalte calități a vieții, — a înțarit puternic încrederea și unitatea poporului nostru în jurul partidului, determinînd o emulație colectivă fără termen de comparație în istoria noastră, o adevărată re-

nastere spirituală a maselor. În nobila sa aspirație umană, desupra tuturor izbînzilor dobîndite în acesti rodnicii ani, secretarul general al partidului a așezat todeuna omul, formarea omului nou, cu o personalitate puternică și eficientă, educată în spiritul înalt al patriotismului socialist. Prin firea sa, prin dragostea sa de muncă și de pace, prin vîrsta și înțelegera față de frumusețea pămîntului pe care s-a născut, el, cetățeanul de astăzi al României socialiste reprezintă cea mai nobilă izbînda a anilor care au trecut, răscurparea prin vreme a dureroselor jertfe eroice care au netezit drumul țării către noua sa viață și istorie. Actul măreț al eliberării țării de sub jugul fascist, opera grandioasă de transformare socialistă a patriei au soos la lumină inteligența și forța acestui om, capacitatea lui de visare și dăruire, de perseverență și de izbînda. Și poate că nici nu există o mai deplină cinsire a unui trecut greu de lupte și jertfe, decit această renaștere națională, decit această împlinire umană, această iluminare spirituală care strălucește, în pragul celei de a patruzeci și doua aniversări a măreței victorii de la 23 August, pe tot cuprinsul pămîntului românesc. Omul, măsura tuturor lucrurilor, este în patria noastră socialistă o măsură pentru istorie.

Antologia Luceafărul

CTITORUL

Născut să-ntruchipeze lumina libertății Pe temelii străbune, aici lîngă Carpați, S-a legodit prin fapte, spre binele cetății, Cu soarta legendară a bravilor bărbați.

La cirna vieții noastre aflat cu neodîhnă Print-un destin eroic de comunist și om, El știe să cuprindă și-ntraga țării tîhnă Și rostul viu, de floare, al fiecărui pom.

El singur ni-i ogînda curată pentru visuri Și-oșca cum peste lume rostește un apel Să nu se prăbușească pămîntul în abisuri, Înălță-n demnitate un românesc drapel.

Măsura noastră-n toate și dragoste supremă Și arhitect al păcii deschizător de zări, El lumii-ntrégi vorbește prin românescă stemă

Și-o face prețuită, ca țara între țări.

Reașezînd în drepturi și cînstea și dreptatea La mîndra cătoare a României noi, El, Omul — Ceaușescu, veghează libertatea, Și definindu-i viața ne definim pe noi.

George Târnea

Omagiu spiritului creator

de Mihai Beniuc

Cum să cuprînzî în cîteva rînduri scri-se semnificația unor evenimente istorice a căror actualitate este astăzi mai vie ca oricînd? Cu gîndul la marea aniversare de la 23 August am privit deseori peste umăr înapoi, spre peisajul de scum al anilor războiului, încercînd să reconstituiți minunea transfigurării haosului în creație. Timpul care s-a scurs a însemnat o lungă călătorie spre zori și astăzi, de pe înălțimea celor patruzeci și doi de ani care au trecut, ochiul îmbrățișează o priveliște nouă, organică, de o geometrie limpede și durabilă. Nimic din ceea ce s-a înfăptuit n-a fost întimplător, transformările s-au ordonat sistematic, progresiv în ansambluri din ce în ce mai complexe, în jurul liniilor de forță și a punctelor cardinale marcate dintru început cu precizie și claritate de partid. Îmi cîntăresc bine cuvintele: niciodată în trecutul lui poporul nostru nu s-a constituit alt de lucid și puternic în jurul partidului. De obicei, aniversările au și o umbră convențională, simbolică, dar am sentimentul profund că 23 August nu însemnă doar o dată calendaristică ce trebuie cinstită ci și un de-cianșări unor inexistenți proces de fuziune între Partidul Comunist Român și popor. Plenitudinea, echilibrul, progresul înregistrat de societatea românească ce a rezultat acestei omeze, sînt mai mult decit evidente. Cînd mă gîndesc în opera enormă de reconstrucție și construcție materială și morală făurită de poporul nostru în acești ani, nu mă impresionează altă vastitate ci cit omogenitatea, solidaritatea ei intimă. Spiritul creator și director al partidului a modelat cu o uluitoare forță plastică

Continuare în pag. a 2-a

Cărțile lui August

În pagina a 2-a

cu o forță care își dă pară liniște și încredere. Ilucuria că tot ce vezi aparține ființei tale și destinului tău. Și dulceața obicinilor bucovinene presărate cu orase de o prospețime și vitalitate ce contrazic orice imagine stătută, fie ea chiar din urmă cu numai cincisprezece-douăzeci de ani.

A privi țara, a te regăsi în fiecare loc din țară cu sentimentul iubirii, dar și cu acela al datoriei. Un gînd ca o scrișoare pe care ne-o scrierim în acest august sărbătoresc. Ce aparține, cu tot ce este, cu tot ce nu fi, timpului nostru, măreței epoci în care trăim.

Nicolae Dan Frunteletă

Ai timpului nostru

In alendarul istoriei noastre, al iubirilor și faptelor noastre de fiecare zi și de todeuna, marea sărbătoare a lui August are un loc aparte. Ea stă sub semnul demnității și întemeierii. Ca un prag de la care am început să gîndim, uniți și liberi, viitorul acestui pămînt de dor și de jertfă, arat de mii de ani de plugurie istorice. Construind între zidurile de pace ale visului nostru orășe cu totul noi, industrii moderne, schimbînd fața satelor, pregătînd și adîncînd recolte ce alădădă nici cu gîndul nu s-ar fi gîndit.

Un popor, condus de încercatul său partid comunist, și-a dovedit sie însuși și lumii întregi că într-un răstimp istoricește scurt poate așeza, definitiv și irevocabil, temelile devenirii sale către cele mai înalte cîmuri ale progresului și civilizației. Adunîndu-ne în privire, în inimă și în conștiință toate zidurile de frumusețe ale prezentului, nu putem să nu legăm sărbătoarea independenței și vrerii noastre comuniste de clipa care i-a redat semnificația întregă și deschidera totală în toate planurile vieții materiale și spirituale. De Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, moment de la care se numără anii celei mai fertile epoci din istoria românească, epocă purtînd numele strălucitului bărbat politic, a cărui viață și activitate revoluționară, a cărui genială cătoare se identifică cu viața patriei de azi.

Ziua de 23 August, în spațiul de puternică emulație creatoare, de angajare a tuturor energiilor nașunii ce constituie dimensiunea fundamentală a Epocii Nicolae Ceaușescu, detine astfel deopotrivă o sărbătoare a izbînzii dar și ceasul unui legmînt solemn al poporului român de a urma neclintit crezul comunist, profund patriotic, intruchipat de conducătorul României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Și, iată, sensul marii sărbători în alendarul nostru de inimă se poate defini mai complet ca sărbătoare a demnității, întemeierii și continuității de gînd și faptă.

Am avut prilejul, în zilele începutului de august, să cădătorec prin mai multe zone ale țării. În cîmpia de sud se pregăteau recoltele toamnei. Transilvania te întîmpina cu peisajele ei amefior de frumose dar și cu orășele ce nune aburînd de istorie, exprimînd astăzi prin toți porii setea de înnoire. Cetăți ale industriei

Coperta cu mai multe nume

adevărul este pe cit de revelator, pe altul de modest. Asemănător cu piatra prețioasă, — își arată valoarea mai ales cînd este silefuit și așezat în montura potrivită. Anonim, — poate să zăcă precum scrisoarea căutăta la vedere fără a-și duce la capăt menirea clarificatoare. Orice adevăr limpezeste. El este comparabil pietrei lipsă din mozaic care odată găsită și instalată la locul urșit dezleagă un sens pînă atunci nesigur. Adevărurile istorice sînt desigur în aceeași situație. Găsite, ele sînt relevante. Rătăcite, uitate, neglijate în vechi hîrtoage ori în colecții de documente ele rămîn tot una cu o materie primă nefolosită. Scoase la iveală, silefuite, puse în cadrul potrivit ele devin elatante ca piatra-cheie din mozaicul care se alcătuește.

Mai ales într-o istorie cum este cea română care s-a constituit și se constituie după ce alte istoriografii și-au alcătuit corpurile documentare, după ce ele și-au instalat optica și imaginea dorită asupra evenimentelor, aceste simple propoziții despre avatariile adevărului sînt de pomenit mereu. Documentele nu s-a descope- ră toate odată, deci nu toate adevărurile circula

simultan. Un document nou cu adevărurile lui poate modifica o ecuație istorică croită din informațiile precedente. Iată de ce căutarea, adevărului, a documentului revelator, întregitor este o muncă fără pereche. Asemănătoare cu excavația în necunoscut a minerului, ea merită tot atita prețuire cit și munca acestuia. Unul produce materia primă a industriei, celălalt a culturii. A dispărai excavații necontenit la acestor căutători de materie indispensabilă vieții omului de astăzi este descalificat. Cu atît mai mult cu cit în ea intră o mare capacitate de subordonare, de sacrificiu conștient.

Referindu-ne acum numai la istorie putem spune că de aici, din aceste mîini, relativ anonime, provin cărămizile din care se înalță marile construcții istoriografice, palatele evocatoare de trecut, care extrag din necunoscut și inform intrupării coerente și sugestive, capabile nu numai să informeze ci să ofere și izvoare spirituale, ca și suportul moral al prezentului.

Elogiul oamenilor de arhivă, (care astăzi de

M. Ungheanu

Continuare în pag. a 6-a

CĂRȚILE LUI AUGUST

De la soldat la general

„Focul alb”, cel de-al doilea roman din trilogia pe care o dedica Aurel Mihale participării României la cel de-al doilea război mondial, este o meditație despre vremea de cumpănă, despre trecerea noamului nostru printr-o pășănie ameită de ale acestui „miez de ev aprins” despre găsirea căii celei mai sigure pentru păstrarea ființei noastre etnice. Prezentă pe cimpul ostilităților cu efective ce o clasează în fruntea națiunilor ce au suportat acest război, înscindându-și în carnea de onoare a Europei atâtea jertfe eroice pentru înălțarea fascismului, România are dreptul la o stimă și o considerație pe măsură. Talpa ostășului român a bătut drumurile bătrânului continent pînă la Don și la Caucaz — apoi, pînă aproape de porțile Germaniei; curajul lui a decis bătălii însemnate. Literatura europeană despre ultimul război mondial nu se deschide prea adesea, însă, la numele acestui ostaș român ce a reprezentat spiritul românesc în confruntarea est-vest din anii '40. Spiritul public european — hrănit mai ales din filme — înregistrează cu mai multă ușurință spectaculosul decît tragicul — iar participarea românilor la război a cunoscut puține momente spectaculoase în sensul filmic al termenului; ea a fost prin excelență tragică pentru că pornea dintr-un resort adînc de întregire a neamului și pentru că războiul era, în condițiile date, singura modalitate practică de împlinire a acestui comandament național. Numai o jertfă de singe conștientă putea îmblînzii destinul. În fond, dată fiind poziția geo-politică a țării noastre, toate războaiele pe care le-am dus, începînd cu eul mediu, au fost tragice pentru că au amenințat însăși existența neamului. A trebuit să ne apărăm — deuna total, fără mize intermediare, fără speranțe certe în ajutor sau simpatii din afară: arcul carpatic a fost rîvnit dinspre sud și dinspre apus, dinspre est și dinspre nord — pentru că, atît strategic cît și cultural, time cumpăna Europei, proleznă ca cel mai larg zid de apărare vatra istoriei străvechi.

Aurel Mihale scrie, în aparență, un „roman militar”; cele mai dense pagini ale lui descriu situația frontului în vara anului 1944. Autorul urmărește, însă, cu atenție și linia politică a evenimentelor, și viața socială a momentului. Personajele principale ale romanului — generalul Prodan și colonelul Boteanu — sînt personaje care în armată organizează la fața locului, pe frontul din Moldova, apărarea și retragerea trupelor române. Cuvîntul de ordine este salvarea cu orice preț, evitarea unui sacrificiu absurd: „Pentru nemți, frontul din Moldova e un front oarecare, unul din aliniamentele lor de împingere spre granița Germaniei, pe care vor să-l pună pe ruși cît mai mult, pînă la sacrificarea ultimului soldat român, ce cad pentru noi e totuși, viața și soarta noastră, a nației, a țării... Armata aceasta reprezintă totul, adevăratul scut al țării pe care nu-l putem înlocui cu nimic” (p. 256). Acest fragment din convorbirea generalului Prodan cu mareșalul Antonescu este reprezentativ pentru întregul roman: fără armată — demobilizînd-o forțat ori sacrificînd-o absurd interesele unui aliat nelocui care în tot timpul războiului s-a purtat arrogant, a intervenit cu greutate și neoportun în ajutorul nostru — România n-ar mai fi putut juca rolul ei în împingerea fascismului spre apus, dar nici în păstrarea ființei ei naționale. În asemenea momente de cumpănă, cînd cadrele superioare din conducerea armatei simteau că alianța cu Germania hitleristă trebuie ruptă, cînd, în urma contactului cu forțele Partidului Comunist Român, au înțeles că este drumul de urmat al țării — problema cea mai grea era desprinderea trupelor din contactul cu aliații, chestiune de înaltă știință militară și de curaj. Mareșalul Antonescu, el însuși simțind pulsul evenimentelor pînă la o anumită distanță, a acceptat o tactică a terrorelor și spionajului în evenimentele viitoare; conducătorii direcți ai trupelor de front, însă, au luat decizii curajoase juste. Autorul ne atrage atenția că personajele sale nu sînt într-un tot real — dar nici fictive intru totul. În personalitatea generalului Prodan recunoaștem, pînă la un punct, chiar și unele componente ale personalității adevăratului său de idei, mareșalul Antonescu (acesta, de altfel, avînd un rol mai puțin central în roman). Mareșalul conducător de oști — „Focul alb” sînt, de fapt, personaje simbolice ce intruchipează înalta școală militară a poporului român, stîmpana armatei, preceperea, promptitudinea deciziilor, iubirea brazei strămoșești, simpatia față de soldatul simplu, ieșit din popor. În momente decisive, cînd numai o minte clarvăzătoare poate organiza ieșirea din impas, oamenii au alte dimensiuni decît cele reale; ei sînt eroi prin simplul fapt că există în timpul și locul dat, că participă la istorie cu toată ființa lor înfrîntîndu-și riscul suprem. De la soldat la general ierarhiile se topeș în termeni mai mari de eroi ai patriei. Aurel Mihale găsește acest liant însuflețitor care unește suferințele monumentale într-o voință de rezistență granitică.

Nicolae Georgescu

Desen de Marian Avramescu

Omagiu spiritului creator

Urmare din pag. I

realitatea românească, pătrunzîndu-i esența în profunzime și identificîndu-se în cele din urmă cu ea.

Ar fi nedrept să afirmăm că prefacerile pe-trecute în țara noastră, atîngînd pînă și natura intimă a timpului, s-ar fi obținut fără greutăți, fără obstacole. S-au deosebit înertii umane — s-au prăbușit forme vechi ale conștiinței. Față în față cu urgențele economice și cu inflexibilele rigori ale dezvoltării industriale — făptura umană, ea însăși, a fost supusă unor transformări fără precedent. Oamenii s-au format odată cu evenimentele. Lupînd și muncind pentru transformarea realității, oamenii s-au schimbat adînc. În acest gigantic proces de înălțare socialistă a țării s-a construit, simultan, și un nou univers uman, cu alt chip moral, cu altă sensibilitate pentru receptarea lumii. O nouă interioritate rodește adînc, în cîmpul nostru individual, determinînd degajarea unor energii colective necunoscute vreodată în trecut.

Ma poartă uneri gîndul către anii care-au trecut. Privelști încă strălucitoare, amintiri vii răsăr în lumina memoriei dar și chipul tînarului care am fost acum patruzeci și doi de ani. Și iată că pe fruntea lui, printre neguri și visuri clocotitoare recunosc, înainte de toate, semnul aceleiași transmutații: multiplicat înde-
finit, marele eveniment de la 23 August a marcat, inconștient, de la nașterea lui înainte, fiecare colt de țară, fiecare conștiință vie, fiecare bătaie de inimă: este trecutul nostru dar și prezentul, este viitorul pe care cu îndreptățită încredere îl așteptăm.

Adrian Dafir

Proza insurecției

Corectată pe latura documentară, dar și senzorială, imaginea privind anul celui de-al doilea război mondial, precum și actual insurrecțional de la 23 August 1944 — cîmpul nostru — un aplomb de veridicitate și transparență evaluare constituindu-se în adevărată „probă de foc” a evocării istorice contemporane. Această formulare a unui punct de vedere românesc este posibilă acum cînd încep să apară culegeri de documente privind operațiunile și ordinele de zădărnici militare de toate gradele, corespunzătoare de front, mărturiilor, în general, o documentaristică scoasă din arhive abia acum și adusă la lumina zilei). Secundind istoriografia evenimentului, literatura pe această temă a ajuns la un înalt grad de clarificare ideologică și opțiune, dar și la înțepări estetice de nea-găduit, prin umanizarea acelor aspecte de viață, reduse de atîtea ori la factologia cenușie a cîmpului de luptă, la schematismul stereotip al operațiunilor militare! De la agrementări istorice prin dialog și descriere s-a trecut la superioritate evocativă, care lasă în urmă literatura de simplă ilustrare. Umanizarea subiectului a însemnat, mai întii, radiografierea mentalităților, a psihologilor, tipurilor și mediilor, dar și evidențierea aceluși sens major, de exiguitate reflectivă și răspundere morală, al conștiințelor angajate evenimentului.

Recente foruri de documente privind anul 23 August 1944 (vol. I-IV) scoase de un colectiv de cercetători, sau o lucrare precum „Participarea României la înfrîngerea Germaniei hitleriste”, de Gh. Zărafu și I. Cupșa (1985) constituie totuși mărturii inedite de o pregnanță relevantă privind lupta tuturor forțelor patriotice și democratice conduse de P.C.R. pentru eliberarea patriei de sub dominația Germaniei naziste. Astfel de lucrări constituie contribuții decisive în înțelegerea corectă a evenimentelor și deschid, în latura valorificării documentare, o nouă perspectivă în istoriografia epocii. Se aduce, astfel, la lumina zilei, cît de mare și decisivă a fost contribuția forțelor românești la războiul important după săvîrșirea actului insurrecțional, importanța militară și politică a acestei contribuții. Cu atît mai mult cu cît, contrafăcerea și de comandă, imaginea eliberării țării de către o altă armată este de mult o prejudecată spurcată. Deschiderea arhivelor naționale a curățat de asemenea prejudecăți existente terenul și a făcut posibilă afirmarea unui punct de vedere românesc, de o superioră argumentație documentară. România, ca a patra putere militară a coaliției antihitleriste, a dat și încă o preputată dovadă de literatură de război pe măsură: M. Preda, E. Barbu, Radu Theodoru, Eugen Theodoru, I. Balaban, Petru Mihale, Mihai Stănescu, Teodor Theodoru, Ștefan Lăzărescu, Ioan Gheorghe, I. Gh. Nicolae, Franciscușcu, C. Șoseaua Nordului (1959) și „Incognito” (I-IV, 1975-1980) Eugen Barbu dă adevărată replică tezei mai vechi privind ilustrarea schematică și agrementară falacios-exultantă. Secundînd factologia, evenimentialul, zugrăvirea de mediu și caracterul, meditația asupra istoriei se face în „Șoseaua Nordului”, din mers. Pe marea pînză narativă detaliul și episodul vor funcționa în spiritul întregului, într-o coerență susținută de vectori și accente. Roman al insurecției, „Șoseaua Nordului” e, în primul rînd, romanul unor destine ce acționează unitar în virtutea unui comun ideal social-politic. E lupta comunistilor Români — distanțată, împotriva dominației hitleriste, în vederea saboajării mașinii de război germane și pentru organizarea insurecției populare de la 23 August 1944. Accentul cade pe atmosfera evocată realist, dar mai ales pe câteva tipuri de luptători ilegalisti. Pentru convingerea și încrederea lor, această plătuse, cu închisoare, tortură, condamnare la moarte, se avîntă în acțiuni periculoase, în sfîrșit, luptă cu arma în mînă. Fîl unui cefier, George Mares este un comunist încercat, întreprind în coordonarea unor acțiuni, caracter tenace, stăpîn pe sine și rămînd mereu în prim-plan. Încercat de viață, el este un luptător fără frenezia romantică a studentului Niculescu. Luciditatea îl ajută să se replieze repede, pînă mai presus de orice cauză nobilă a luptei. Vasile Dumitran, alt ilegalist, e fiul unui hamal din Brăila, cu experiența primului război mondial, înscindîndu-se de timpuriu

în rîndul comunistilor, dornic să capete „o experiență politică înaintată”. El participă la greva din '33, la acțiunile de sabotaj și este, în general, de un comportament moral ireproșabil, nedivul-gîndu-și tovarășii de luptă chiar cînd va fi torturat cumplit în beciurile Siguranței. Tomulete, Dobre, Ina, Marta, Tereza completează grupul de ilegalisti, care se confruntă atît cu sistemul statal antonescian cît și cu organizații de luptă hitleriste. Omenie, eroism, spirit de abnegație le sînt tuturor trăsături comune. Lupta comunistilor, în tenebrele conspirativității desăvîrșite, împotriva fascismului revine în tromba în cine-romanul „Incognito”. Romanul are caracter de frescă, delectiv dar și instructiv, explozînd intimitatea atîtor tipologii și medii sociale și readucînd în discuție raportul dintre verosimilitatea documentaristică și posibilitățile ficționale ale operelor. Scriitorul cunoaște bine epoca, anul războiului, momentul insurecțional și abordează — această complica-tă problematică nu numai cu mijloacele literaturii, dar chiar cu mai populara petulantă a ecranizărilor seriale („Urmărirea”, „August în fîcăr”). Celeritatea pitorescă din „Incognito” îi corespunde aici categoria „senzaționalului” alertat de o cinematografică rotire de planuri. Romanul intră în acea tipologie estetică și simbolică a fazei unor lumi, în regimul parafrazelor structurante, la antipodul căreia se află, bunăoară, „Prinsepele”. „Nu mi-am permis să împrovizez acolo unde istoria e cel mai bun romanțier”, zice autorul, dînd un sens figurat mozaicilor de senzațional și colaj. Sînt evocate aici vremuri de provizorie stabilitate, cînd individul, care vrea să se implice cu un rost mai înalt în evenimente, este obligat de împrejurări la condiția unei identități... Incognito” se pune întrebarea cît de verosimilă e prestația întregii acțiuni comuniste de aici, duse în ilegalitate, și în conspirativitate cu alte forțe sociale și progresiste. E meritul prozatorului de a implementa o viziune nouă, o înțelegere nuanțată, mergînd împotriva eliselor retorice, confortabile... Sînt și aici câteva memorabile figuri de ilegalisti, printre atîtea răpîri, travestiri, asasinat, formule de suspans și spionaj de-a dreptul continental, răsturnări senzaționale de situații și foială interlopă de medii.

Traversează sub alternația senzaționalului și dominat de o acută observație a tipologiilor și mediilor sociale, „Incognito” e un roman cu adresă politică. Pe parcursul celor patru volume (peste 1500 de pagini) se profilează figurile a doi luptători progresisti, ale căror chipuri se revin ușor: Armand Sachelarie (alias „Fascia Dănească” și „Troian”) și Gheorghe, o întreprindere dezinvoltă (scoate dintr-un lagăr fascist un comunist român, vol. III). „Prinsepele” substituie de nume, ca secretar și nepot de soție, în casa ministrului de Internu, Ionescu-Tismăna (vol. I, Calul troian) și îl previne, la un moment dat, pe comunist, în arhivele unor acțiuni (vol. IV). Al doilea, Troian, angajat în uzina de armament de la Mîjia, cu scopul de a intriza planul de experimentări a unei arme antitanc este un muncitor comunist. El intră în legătură cu Silvia, fata profesorului vrăbescu și reușește să anunce în aer laboratorului Profesorului, gîndindu-se la consecințele armei care ar fi prelungit și complicat războiul (vol. I, Poligonul morții). Amîndoi, însă, ca forțe de stînga, progresiste (amintim și pe Colonel) vor acționa în aceeași manieră incognito pentru scoaterea României din războiul antisovietic (vol. IV).

Cu toate că ultimele pagini evocă arestarea lui Antonescu, destinul unor personaje se întinde, înaintea cărții, pînă în anii saizeci, do-vadă grăitoare că intenția romanțierului a fost aceea de a cuprinde în rama cine-romanului său și o parte din transformările revoluționare ce-au urmat actului insurrecțional de la 23 August 1944.

Rezultă de peste tot că e vorba de o mișcare comunistă autohtonă, de acțiunea conștientă a unor forțe pozitive din interior, canalizate strategic în marea lucrare a prefacerilor revoluționare. În acest sens, „Șoseaua Nordului” e romanul lichidării trupelor hitleriste din preajma Capitalei, iar „Incognito” romanul unei doctrine în acțiune, cu adresă politică.

Z. Cărlugea

La fîntîna „Miorița”

Poetul român a fost mereu în rezonanță cu marile evenimente istorice pe care le-a transfigurat în mesaj artistic și moral, lupînd cum se spune, cu arma scrisului pentru păstrarea mereu vie a conștiinței revoluționare, fixînd în opere durabile momentele eroice ale trecutului. Intrată în mitologia istoriei noastre contemporane, ziua de 23 August este o imagine-axă a poeziei militante sugerînd „actul prometic” al eliberării naționale și sociale. Evenimentul din August 1944 este de plan liric, un simbol ce poartă aura mitică a unui început de ev, ziua în care destinul neamului a intrat pe traiectoria luminooasă a autodefîinirii, fapt pentru care această temă a devenit un topos predominant, un motiv asupra căruia autori se aplecă mereu cu un turbător simfînt patriotic. În poezia lui Mihai Beniuc, de exemplu, marele eveniment din August e redat în versuri exclamative și întregul poem pare o metaforă a victoriei: „O zi tîșnind din plepturi ca un cor / De mil de glasuri cu grozav răsănet, / Văzduhul zgîndurîndu-l ca un tunet / Rostogolind de vînt din nor în nor // O zi ca o pornire de atac / Cu arma-n cumpănire, calm, departe / Cu pasul zătre viață, peste moarte / O zi ca o cometă intr-un veac” (23 August 1944). Scris în registrul mediativ, poemul „La fîntîna Miorița” de Theodor Bănuș evocă destinul celor ce și-au sacrificat viața în eroicele zile ale insurecției. Poezia este o elegie închinată ostașului anonim pe tiparul simbolului mioritic: „Si de teo-ntraba, mare, careva / Unde-s, să li spu că sînt ploș pe grui, / Ir final de griu cu pămînt în briu, / Lună albă sînt și mă duc pe vînt și mă-măntorc pe soare luminînd mai tare / Să răpun în zori umbre și răcoari”. Departe de mistica morții, semn în superioritatea sa morală, eroul mioritic e un înțelept exprimînd sensibilitatea unui popor care și-a păstrat echilibrul ființei chiar și în perioadele de apocalipsă ale istoriei. Lecturînd nenunțatele pagini lirice închinăte zilei Eliberării se poate constata varietatea registrului expresiv — care merge de la poezia reflexivă pînă la forme lirice ale manifestului politic — autorii convertind evenimentul concret într-un simbol al devenirii istorice. Pe linia esențiată moderne poemul lui Virgil Teodorescu „O imagine” realizează o definiție emblematică a revoluției, impresio-

nantă este aici sinceritatea rostirii, lipsa artificialului retoric din profunzime și căldură mesajului: „As vrea să găsesc o imagine în sistemul de comparație și metaforă / o imagine puternică, echilibrată, o imagine / magnetica demnă de a reprezenta imensa răsturnare / petrecută în ziua de 23 August 1944 // As vrea să găsesc această imagine centrală, / care ar trebui să aibă strălucirea anteaclui despălat în adîncuri / și-mi vine să cred că ar putea fi / un urias poezie / scîldat în lumina solară”. Idealul emancipării naționale e cel mai adesea transfigurat în scenarii ample, patetice, metafora luminii predomină în poezia dedicată acestui moment crucial văzut ca o dimineață a Patriei, începutul unei alte epoci istorice; defîntorii e sentimentul de mîncăză proiectat în imagini solare. Amplu poem al lui Ilie Purcaru intitulat „Marsul de august” se axează pe o figuratie alegorică, versurile, de un intens patetism, cosmicizează evenimentul istoric dîndu-l semnificație de destin: „Ostia lumii pară-i mai dreaptă — pară lumea / și-a-nțars mai înspre soare în roții de scînteie / cu 23 de grade s-a răsucit planeta / e răsucirea noastră din august '23”. În plan liric, Ziua Eliberării devine un eveniment cu o rezonanță cosmică, istoria nației se recordează metaforic la ritmurile universale, pentru numeroși poeți tema e un prilej de desăvîrșită vizionare și e de relevat aici o anume tendință a matricei stilistice — de care vorbea Blaga, faptul că omnescul este, în mentalitatea noastră arhetipală, coexistențial cu legitățile cosmice, viața socială participînd firesc la dialectica rezultatului, dialectică „cu colțul inimii” sale — sînt gînduri publicate într-un articol dedicat marii noastre sărbători: „Acum, în august, cînd anul își atinge culmea lui, întinzînd un brat spre toamnă și spre belsugurile ei, poetul se ridică, își la lyra într-o mină și cîntă fafetele de vitejie și gloria țării lui libere și demne”.

Alexandru Horia

23 August 1944 — Pictură de Etimie Modică

Romanul aviatorilor

„b”iografie de război”, romanul din 1980 al lui Radu Theodoru, o re-venire literară documentată, precu-za și țara constrîngerii artificiale din august 1944, deci asupra unei perioade extrem de fierbinți, o epocă aburită, ca o oglindă magică, de un aer trepidant, nesigur și unori deconcertant. E un roman realist format din două cărți — „Permisia” și „Legendele cerului” — are, ca personaj central, pe sublocotenentul Radu Nanu Vornicu, un tânăr inteligent, pătrunzător și incitant la modul romantic-vitalitar, care, prin pătjenjenul gros al stărilor și al situațiilor limită, reușește să-și găsească adevăratul spirit și adevărata înfățișare la-uitrică pentru a se alătura cu trup și suflet ritmului unei vieți viitoare simțită aproape fizic dar, la nivelul evoluției istorice, încă neobișnuită în spiritul sigur al concretului, al palpabilității cotidianului perpetuu. Misiunea tînarului sublocotenent aviator este, înainte de insurecție, o insurecție pe care, deși nu o cunoaște în toate amănunțile, o simte deja plînd în aer, una de recunoaștere aeriană a evoluției liniei frontului de la o zi la alta și mai cu seamă a pozițiilor exacte ale trupelor germane aflate atunci într-o degingoladă explicabilă care va fi de altfel accentuată simțitor de viitoarele evenimente din țara noastră. Sublocotenentul, împreună cu generalul Florescu-Mefisto, va zbura ore în sir pe deasupra, în fața și în spatele frontului, pentru ca cei ce coordonează insurecția să aibă o viziune clară, exactă a dispoziției trupelor germane pe aproape întreg teritoriul țării. La 22 august, Radu Nanu Vornicu primește, fără a-l se prezenta scopul real, ordinul de a se afla, echipat mereu pentru zbor, undeva lângă București. La 23 august seara, cînd se dăduse deja nota telefonică 30 866 cu ordinul „Stejar-extremă urgență” sublocotenentul era deja la aerodrom. La orele 23.30, cînd germanii mai trăiau cu iluzia că planul Bar se puse în aplicare se simte trufișu că „ceva nu este chiar în ordine cu mareșalul Antonescu”. Insurecția fusese declanșată. În noaptea de 23 spre 24 „servicii și unități (germane n.n.) de pe teritoriul raportează că sînt încercute de trupe românești”. Generalul nesam Gerstenberg, venind dinspre Băneasa, plînuiește „să intre în plină viteză cu tanburile, să izoleze Palatul, să nimicească trupele care încercaseră Misiunile Aereale și Armatei de uscat de la Școala Superioară de Război și tot din marș să lasă în „Șoseaua Giurgului”. Coloana Gerstenberg este însă opriată la podul Băneasa. La 24 august, orele 11.30, sublocotenentul Radu Nanu Vornicu primește o misiune de cercetare aviativă „pe comunicațiile Mizil — Buzău — Păurei — Rimnicu-Sărat — Intorsura Buzăului — Urziceni — Fierbinți — Otopeni”. Iată teatrul operațiunilor văzut la acea dată din avion: „Nori de praful Germaniei mărsăluit spre munte. Români spre București. La răsăpina de la Păurei — lupte. Amestec de autocamioane. Foc de aruncătoare. Mașini arzînd. Lanuri de porumb călcate sub roți. Trupe germane la nord de Buzău. Cîmpia Română dințită de nori grei de praful. Dinspre București se văd urcînd în culmuri de fum”. Sublocotenentul deschide foc asupra unor pistoieri nemți înaintînd printre vii asupra Bucureștiului. Aterizează, nu fără peripeții însă. Ceva mai tîrziu un post de radio va spune: „Prin trecerea României alături de tabăra hitleristă, cele 21 de divizii de infanterie germană, împreună cu divizii blindate, au fost încercute, tîndu-li-se orice cale de retragere. Treizeci de divizii românești, alături de trupele sovietice, luptă acum împotriva trupelor germane”. Rănit grav în urma unei misiuni de luptă, sublocotenentul Radu Nanu Vornicu va reveni, după stadiul normal de convalescență în care sîntise că, și se făcuse „un dor secătător de lumea lui, aceea cu hangare”, pe fierbințele front al celui de-al doilea război mondial, de această dată cu o destinație precisă: Berlin.

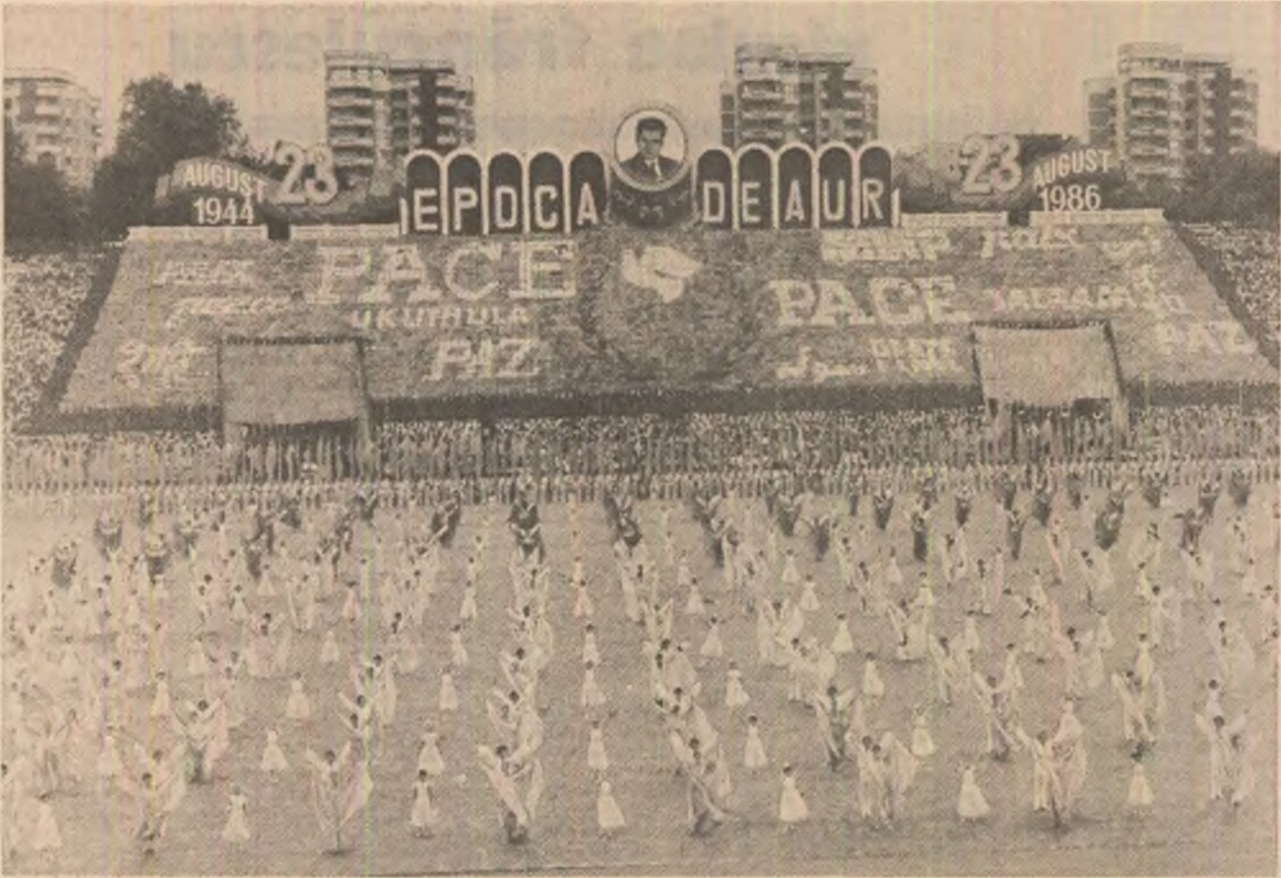
Trama epică a romanului „Recunoaștere îndepărtată” de Radu Theodoru, un roman tipic de acțiune, cu suspans organizat și fraze scurte, scadate și cu descrieri precise, mai ales cele ale exteriorului, specifice genului începe cam la trei săptămîni după actul insurrecțional de la 23 August 1944. Sublocotenentul aviator Radu Nanu Vornicu, personajul principal al romanului, deși parăsește rînit, „cu un braț în ghips” și avînd „o stare de amețală lină, rotitoare”, primul roman al ciclului, „Biografie de război”, reapare în „Recunoaștere îndepărtată” sprijinit de brațul fierbinte și valid al Augustei dar mai ales de un moral exemplar, eroic, revoluționar și romantic, de o vitalitate rațională și acaparatore din unghiul umanului general, oarecum hiperbolic. Radu Nanu Vornicu este, fără îndoială, atît psihologic cît și fizic, un prototip, un model lesne recunoscut în multe dintre realizările genului, al eroului pur, fără întoarceri și opozitii, fără contradicții în fafete sale, un prototip de extracție și de realizare romantic-realistă și vitalistă ce se înlocuiește în text în spiritul unei verosimilități de fond legendar.

Format din trei cărți — „Convalescență”, „Operațiunea Budapesta” și „Recunoaștere îndepărtată” — romanul lui Radu Theodoru este nu numai o evocare a frontului, cum se arată el la o primă lectură, ci și unul al revenirilor real-lirice în cotidianul mereu agreat, viața căutîndu-și și găsindu-și și aici drepturile ei dintotdeauna. Așteptat și reăștit de iubita sa Augusta, pilotul grupului 7/9 vînătoare, Radu Nanu Vornicu, participă intens, pe un fond eroic de dăruire totală, la multiple misiuni de luptă și recunoaștere, arena desăvîrșirii acestor acțiuni fiind extrem de amplă din punct de vedere geografic, avîndu-și sublocotenentul, (ulterior al locotenentului), survolînd în timpul războiului de după insurecție, distanța dintre București și Cehoslovacia, pe rute destul de întortocheate (Negoiu, Lipova, Rodna, Mureș, Brestovăț, Pîșchii, Szolnok, Oroshaza, Tisa etc.). Zborul îl prilejuiește o suită de imagini ale vîlții libere. În afara acestor nevoi de libertate absolută, alte intenții ascunse nu are însă sublocotenentul Radu Nanu Vornicu, el este, cum am spus, un erou exemplar, un prototip, dorința lui cea mai fierbinte este ca războiul să se termine cu înfrîngerea definitivă a inamicului. Misiunea de care amînteste eroul în scurta sa confesiune este una de recunoaștere aeriană „ale căror date se vor încheia într-un plan unic, într-o idee operativă monolitică, tradusă printr-o înfîntate de mișcări intel-gente, articulate pe spațiul a patru Armate”. Recunoașterea îndepărtată, de care se amînteste și în titlu, se desfășoară undeva deasupra Cehoslovaciei, eroul survolînd într-un avion Me 109 G6, valea Nitrei, valea Turecului, șoseaua Vratky — Zilina, Cadca, Makov, Prerov — Mor. Ostrava, Olomouc, valea Moraviei, Otrokovice, la distanță impresionantă de 200 de kilometri în spatele liniilor inamice. Recunoașterea, un drum lung, obositor, cu avionul avînd rezerva-roie suplimentare, este plină de întîmplări, gînduri și peripeții specifice unei asemenea incursiuni periculoase. În final, misiunea este îndeplinită, războiul se termină, grupul 7/9 vînătoare se întoarce acasă, și, în timp ce pe Radu Nanu Vornicu îl așteaptă răbdătoare Augusta, ceilalți aviatori cîntă în cor un ultim cîntec ostășesc: „Priviți-i scilpesc de mindrie / Cadeți-aviatori ne-nfricați / Oricare se bate c'o mîe, / Trece falnic, cu pas de-mpărații”. Fîru! epic, opic sînt sub cer „gol de avioane, albastru, plin de lumina tîndră și ca-tifelată a sfîrșitului de mai” va fi reluat cu o nouă forță, în cel de-al treilea roman al ciclului „Biografie de război”, „Preludiul”.

Cu acesta, trilogia „Biografie de război” se constituie ca o amplă frescă, edificată în spiritul unui eroism de sorgînte legendară.

ANUL 42 AL LIBERTĂȚII NOASTRE

GRANDIOASA MANIFESTARE POPULARĂ

Poporul își sărbătorește ziua libertății, își omagiază trecutul și prezentul, având fermă conștiința destinului său liber, suveran. Grandioasa manifestare populară din Capitală, prilejuită de cea de a 42-a aniversare a glorioasei revoluții de eliberare socială și națională, antifascistă și antimperialistă, s-a transformat astfel într-un semnificativ și durabil simbol al unității întregii națiuni în jurul partidului, al secretarului său general, cu acel consens amplu și statornic care străbate prin toate realitățile de azi ale țării și face puntea de legătură cu viitorul, pentru înfăptuirea neabătută a hotărârilor Congresului al XIII-lea, pentru înflorirea și propășirea continuă a patriei socialiste.

Desfășurate în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarășei Elena Ceaușescu, marea adunare populară și spectacolul festiv pe stadionul 23 August au avut darul de a ne ilustra, în emoționante și sugestive scenențe, în iubirea adâncă, stima, recunoștința și mândria cu care poporul își înconjoară conducătorul, știind că în lumina aceluiași August clocoțitor și eroic de acum patruzeci și doi de ani, țara a prosperat cel mai mult și s-a ridicat spre cele mai înalte trepte de progres și civilizație în răstimpul care a urmat Congresului al IX-lea al partidului, de când la cirna destinului național a fost investit tovarășul

Nicolae Ceaușescu. „Astăzi, la glorioasa aniversare a marilor sărbători naționale a poporului român, — se spune în cuvântul rostit la marea adunare populară festivă — gândurile noastre de nefermă dragoste și aleasă prețuire se îndreaptă către marile fiu al țării, Erou între eroii neamului, cîtorul României socialiste moderne, personalitate prominentă a lumii contemporane sub a cărui înțeleaptă conducere am obținut cele mai mari izbînzii din întreaga noastră existență multimilenară, secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu.”

Spectacolul prin care se cinstește sărbătoarea zi de 23 August se transformă într-o uriașă carte a istoriei cu pagini vii, deschise spre inima tuturor înfăptuirilor noastre socialiste, spre marile cîtorii ale Epocii Nicolae Ceaușescu. Este un spectacol al tineretii, al vîrstei entuziasmului și abnegației, care glorifică lupta poporului și a partidului, munca și creația în libertate, viața închinată marilor idealuri ale socialismului și comunismului, păcii și înțelegerii, umanității. Emoționante sînt scenențele care înfățișează pidoitoră luptă, munca și viața revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu, destinul său aflat în strînsă și indisolubilă legătură cu destinul luptei partidului și poporului. Sînt înfățișate scene care vorbesc despre tinerețea

eroică a Eroului de azi al României, despre procesul de la Brasso de la care s-au împlinit 50 de ani, prilej cu care partidul și țara au omagiat cugetul și fapta celui care a dat un strălucit exemplu de curaj și bărbăție într-o luptă în care istoria avea să-i dea pe deplin dreptate. România de cel mai mare rezultat al acestei lupte și ea rămîne, în toată marea sa, ca o identitate de cel mai mare preț a anilor care alcătuiesc durata și universul unei întregi epoci.

În toate marile evenimente, în toate marile momente ale devenirii noastre socialiste, alături de tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a aflat tovarășa Elena Ceaușescu, eminent om politic, ilustru savant de largă recunoaștere internațională. Momente solemne ale spectacolului înfățișează scene din această luptă și muncă, omagînd un destin înălțat.

Un mesaj viu și însuflețitor al dragostei de țară, al hotărîrii de a face totul pentru înfăptuirea programelor progresului și civilizației noastre socialiste, spectacolul semnifică și un puternic legămint de a duce mai departe pe noi culmi înfăptuirii epocii de azi, făcînd astfel și mai înalte și mai dese orizonturile marilor sărbători naționale, cîstîndu-ne prin muncă și creație libertatea și independența despre ale cărei temelii vorbesc și va vorbi mereu ziua de 23 August.

SENSUL REVOLUȚIEI

OAMENII UNUI ANOTIMP DE FOC

Excepționala însemnată istorică a zilei de 23 August 1944, ziua sacră a libertății noastre, a fost magistral definită de secretarul general al partidului, președintele României socialiste, cîrmaciul și garantul prezentului și al viitorului nostru. Acest act crucial din istoria neamului de la Dunăre și Carpați „a marcat — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — începutul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antimperialistă, care a dus la cucerirea adevăratei independențe, la transformarea revoluționară, socialistă a României. Masele populare și-au dobîndit, cu arma în mînă, dreptul de a-și stabili pe bogățiile naționale. De a-și făuri destinele potrivit intereselor și aspirațiilor proprii, precum și posibilitatea de a construi pe pămîntul patriei cea mai dreaptă și mai înaintată orînduire socială — orînduirea socialistă și comunistă”. Se află aici, în definiția secretarului general al partidului, o nobilă semnificație a rolului națiunii, o dreaptă supunere a evenimentului la legitatea popor sau timp. Strălucită conjuncție a unor străvechi și năvalnice aspirații populare, purtate în lungul veacurilor, cu o programă de luptă precis definită, cristalizată de partidul comunistilor într-un prielnic moment — cel al deșingolării fasciste, efect al loviturilor nimicitoare date de Armata Roșie și de celelalte forțe ale Națiunilor Unite — actul revoluționar al lui August '44 se înscrie, tocmai prin aportul definitiv și decisiv al masei, ca o fericită adevărate la ceea ce se poate numi sensul istoriei, locul și rostul unei generații în cursul timpului, raportul acesteia cu o societate a cărei expresie legită este.

Ele, aceste mase, n-au intrat în viață oară în istorie atunci. Fără prezența lor modelatoare, demiurgică, nu există istorie și nu există țară. Ele au decis, în repetate rânduri, istoria acestui popor, care este ceea ce este, în ultimă instanță, prin însăși această prezență a lor. Dar 23 August 1944 înseamnă, în cronică României, cu mult mai mult, înseamnă nu numai prezența, ci participarea masei la istorie, ca act creator. Cel ce a asigurat această participare, diriguind-o efectiv, cel ce i-a hotărît caracterul de lege, iar prin aceasta eficiența, a fost Partidul Comunist Român, pe atunci cea mai tînără forță politică a națiunii, dar cea mai capabilă — toate faptele sale, inclusiv pregătirea și conducerea revoluției, o probează! — să preia pe umerii săi și să ducă la strălucită izbîndă dezlănțuirea populară a aceluiași impetuos anotimp de foc. Actul revoluționar decis atunci de partid, cu sprijinul neprecupeț al poporului, a luat prin surprindere taberele angajate în confruntare (a se vedea documentele epocii, paginile ziarelor, declarațiile oamenilor politici, ale comandantilor de armate și țări!), contribuind efectiv, într-un moment în care Germania hitleristă era încă departe de a fi înfrîntă, la victoria forțelor antifasciste, la triumful libertății și al păcii.

ORA VOINTEI PARTIDULUI — ORA VOINTEI NAȚIONALE

Întorcînd azi capul în urmă, descoperim, după 42 de ani, un drum măsurat de cele mai vrednice și mai nobile, mai eroice și mai înalte de rodnicie istorică dintre faptele care, în timp, au legîtm darurile și harurile, neclintirea în ideal și vocația demiurgică ale neamului de la Dunăre și Carpați! Descoperim un drum măsurat de pietrele kilometrice care sînt marile cîtorii de industrie, de agricultură, de învățămînt, de cultură, de știință, descoperim neasemuită noastră întemeiere în libertate reală, democrație reală, independență reală, descoperim o civilizație care, prin tot ce n despărte de trecut și prin tot ce ne leagă de viitor, ne asează —

n-o spunem noi, o spun cei care ne privesc și ne urmăresc! — în rîndul forțelor mari, al popoarelor mari, al umanității mari.

N-a fost un drum ușor, lin și senin, dimpotrivă. Au fost ani de lupte dramatice, de privațiuni și de sacrificii, ani în care masele largi, în frunte cu înflăcărața, harnică, răbdătoare, înverșunată, întrepida, miraculoasă noastră muncitorime, au înfruntat numeroase obstacole și potrivnicii, neprimind nimic pe gratis (nimic nu ne-a căzut din cer), nici atunci și nici azi, cum cu dreptate ne reaminteste tovarășul Nicolae Ceaușescu), dînd în schimb totul, pînă la ultimul strop de efort. Au fost, în etapa de început a revoluției, ani în care nepregătită truda a masei, angajate entuziasmi și cu bărbăție pe drumul lui August, hotărînd că al drum călător viitor nu există, se loveau desese de forțe care blocau acest drum, blocau inițiativa noului și setea de creație națională, virindule în canoane coercitive și scheme sece, surgrumătoare de rod și surgrumătoare de viitor. Au fost ani în care gîndirea vie și fapta vie se loveau de recea nestrămutare a dogmei, a formelor fără fond, a căror silnică implințire în viața noastră ducea — ar fi putut să ducă, dacă partidul și masele largi n-ar fi intervenit cu întreaga lor forță! — la anchilozarea și chiar la arrierarea unor tefere energii ale națiunii, la întîrzieră înălțirii noastre cu glorioșul bilanț al izbînzilor cu care azi ne mindrim.

Atunci — în neuitatul iulie 1965 — și-a deschis lucrările Congresul al IX-lea al P.C.R. Atunci — prin salutară intervenție a partidului, în fierbînte și unanim consens cu masele, cu poporul — istoria a luat un nou curs, cel decis de magistralul Raport prezentat Congresului, cel întrezărit în zorii revoluției, cel rîvnit de întreaga noastră suflare. Atunci — cu acel geniu istoric, probat nu o dată în ceasuri hotărîtoare pentru destinul nostru, acel geniu al optimului logic, definind specificul și apărînd și de ofensivă al unui popor greu încercat de vremuri, dar apt să se ridice deasupra lor — am încredințat mandatul supremelor noastre încrederi omului care, prin întreaga-i luptă și viață, se dovedise cel mai necesar deveniri noastre, omului care ridicase la strălucire și ilustrase ca nimeni altul virtuțile și nădejdele acestui neam: tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Oră voinei naționale — oră creației istorice a masei populare — sunase din nou, printr-un act care, prin greutate și consecințe, s-a înscris ca un act-corojar, ca un act-culme al revoluției, redîndu-i revoluției adevăratul ei sens, împlinînd-o prin cele mai mari și mai strălucite victorii din cite am cucerit în veacurile de cînd ființăm.

La 42 de ani de la revoluție și la 21 de ani de la Congresul al IX-lea al partidului, congresul-foc de idee și faptă al devenirii noastre contemporane, bilanțul victoriilor pe toate planurile — înscris pe panourile sărbătorii ale aniversării Eliberării — definește, într-adevăr, o etapă de maximă strălucire a muncii și vieții omului de la noi, o etapă de sinteză istorică, etapa supremelor revelații ale genului creator, național, afirmat și fructificat într-o magnifică operă dedicată sieși.

RECAPITULĂRI ȘI NU NUMAI AIT

Și vedem ce spun cifrele. Raportăm, în 1965, o producție industrială de 17 ori mai mare decît în 1944. Astăzi raportăm o creștere a acestei producții de peste 100 de ori față de anul unu al revoluției. Astăzi, în numai 60 de zile, realizăm întreaga producție industrială a anului '65. Raportăm, practic, o industrie nouă, înnoită fundamental, înzestrată la nivelul de exigență al veacului (90 la sută din totalul fondurilor fixe productive existente astăzi la noi este opera ultimelor două decenii), o industrie orientată spre ramuri de virf, spre tehnici de

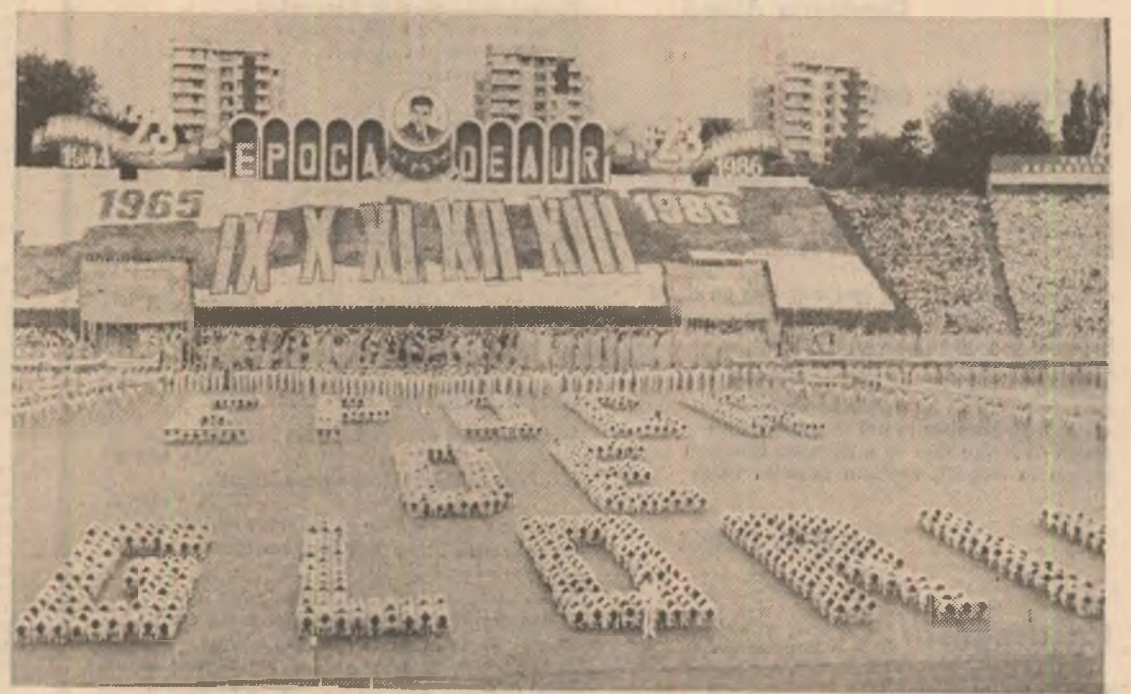
Ilustrație de Florin Ilie

virf, impunînd tot mai decis primatul factorilor calitativi-intensivi ai dezvoltării. N-am fi putut, înainte de '65 (desi am încercat-o!), să ridicăm monumentul pentru eternitate care este Canalul Dunăre — Marea Neagră, așa cum n-am fi putut să edificăm Metroul, să construim și să echipăm o industrie chimică de talie mondială, să transformăm Carpații, prin cîtorii energetice fără rival, într-un castel solar în această parte a Europei, să făurim automobile și avioane, locomotive electrice și centrale atomice. Peste 250 de platforme și zone industriale, înglobînd mii de moderne capacități de producție, distribuite armonice pe întreg spațiul țării, au transformat România Epocii Ceaușescu într-o platformă a noului vast cit însăși aria ei geografică.

O redutabilă bază materială și un program de reconstrucție a Cîmpiei Române de o unită anvergură (2.956.000 de hectare irigate în 1965, față de 230.000 cu numai două decenii în urmă) atacă metodic tiparele înghețate ale naturii, eliberîndu-i acesteia nebanuite resurse.

Raportăm, în 1965, cheltuieli social-culturale în valoare de 20,9 miliarde lei. Cifra anului 1965, la acest capitol, este de 107,6 miliarde lei. În ultimele două decenii s-au mutat în case noi 11 milioane de oameni — jumătate din populație! — iar noile edificii umaniste durate în această perioadă — școli, universități, teatre, palate ale științei, sănătății, sportului etc. — împlinesc calitatea vieții la o dimensiune greu de imaginat pînă ieri.

Un bilanț rodnic este însă doar partea ma-

înălțime, prin care tona devine megatonă, iar megatonă cine știe ce, pînă la stratosfera tîntei. Ne-au trebuit deci puteri de rachetă, ca să înfrîngem o cumplită gravitație istorică, gravitația întîrzierii, ca să punem mereu mai sus niște cărămizi ale edificiului nostru, ca să impunem mereu mai sus niște idei. Nu vom avea niciodată deajunsă inimă ca să-i dăm neamului nostru, masei lui truditoare, pentru cită inimă au pus și pun în această istorică faptă. N-a fost ușor, sarcinile au fost și sînt adevărate covîrșitoare, dar cînd aliniem — așa cum facem la jubileul acestui August — bilanțul sarcinilor și bilanțul succeselor, vedem limpede că, oricît de greu au atîrnat pe umerii noștri sarcinile, cîștigul victoriilor e și mai greu.

GRANDIOSUL PROIECT AL EDIFICĂRII OMULUI

Da, acum, după cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, masele — autorealizarea revoluției — au fost chemate la cirna acesteia, la desăvîrșirea acesteia prin înestimabilul lor aport de gîndire și acțiune, fructificat prin întreg sistem participativ al democrației muncitorești-revoluționare, prin foruri și organisme larg reprezentative la nivel național. Acum, după Congresul al IX-lea, s-a constituit, la noi, un model de raporturi partid-popor, mase-conducător, de o nouă și revoluționară esență, înalt ilustrat de marea dialog cu țara, de vizitele de lucru pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, le face în toate vetele creației românești, îndrumînd, sprijinînd, consultîndu-se cu oamenii ai muncii, cu specialiștii, în chestiunile cardinale ale progresului în fiecare domeniu și ale progresului economic și social general și, în consecință, firească — de covîrșitoare însemnată pentru echilibrul nației și robustetea inițiativei ei istorice — acum în anii Congresului al IX-lea, s-a încheșat, mai deplînat ca niciodată, fuziunea de crez, voință și faptă a tuturor fiilor acestui pămînt, indiferent de naționalitate, unitatea lor de bloc granitic în jurul partidului și al marelui — său cîrmaci.

S-a modificat, în acești ani, însăși calitatea umană a națiunii, opera de edificare a omului nou — cîtorie supremă, tîntă supremă, fundament și cotă de ideal ale întregului demers social-economic — fiind în veghea perpetuă, pasionată și strînsă, a celui ce și-a făcut din cauza ascensiunii neamului cauza sa sîntă și neabătută.

„Orînduirea socialistă — ne învață secretarul general al partidului — își propune să plămădească un om nou, cu un larg orizont de gîndire și înțelegere, capabil să descifreze sensul legilor obiective ale dezvoltării sociale, să participe în conștiință de cauză la făurirea istoriei, să-și croiască în mod liber și conștient propriul său destin. Tipul uman pe care vrem să-l făurim în societatea noastră trebuie să se caracterizeze prin pasune în munca creatoare, printr-un înalt simț de răspundere față de interesele generale ale colectivității, printr-o tîntă morală aleasă, printr-o elevată viață spirituală”.

SPRE ROMÂNIA DE MÎINE

România de mîine — așa cum ne-o asează în fața ochilor și a inimilor hotărîrii Congresului al XIII-lea al partidului — pare o altă țară, o altă lume, pare, între fruntările ei eterne, o nouă alcătuire. Ne vom muta, altfel spus, pe acea planetă, ascunsă cîndva în norii incertitudinilor, astăzi limpede, vie, apropiată, tangibilă, care se cheamă viitor. Ne vom muta într-o Românie care, în anul de culme al cincinalului pe care-l străbătem, va depăși stadiul de țară în curs de dezvoltare, devenind un stat industrial modern, cu dezvoltare economică medie și cu un standard de viață, cu un nivel de civilizație și cultură de o calitate superioară. Ne vom muta într-o Românie care, mai mult ca orîcînd, va răspunde nădejdelor — ce din veac scinteaiează pe chipul ei, împlinind destinul nostru.

Ilie Purcari

Continuare în pag. a 7-a

23 August

Departa, ochii țării

Voci intelepte întinerec timpul
Partidu-i vâzul nostru cel vital
Ecolu sacru îngemănat în inimă
Prin flăcări agere de cincinal

Departa, ochii țării rostesc libertatea
Destinul păcii și lumina lor
Cind prin istorie chemat de piscuri
Suie un braț stăpîn și muncitor!

Cristian Petre-Argeș

Azur al libertății

Iată, înfloresc roșu, trandafirul —
Pe muntele timpului.
Un OM, acolo sus, laudă istoria l...
Veghează pacea —
Azur al libertății;
Ii pune pagină de aur cărții l
L-am văzut cu degetul la timp
Spre ziua de miine trecind,
A semănat sămînța cea dintii
Și semn pămîntului i-o pus
Să-i rostuiim un arbore
Și nu-s tăceri,
Nu-i margine la timp l...

Nicolae Sinești

Cititoria zilelor solare

August ni-i năvalnică lumină
Revarsă-n plăciri de Partid
Viața ce-o trăim tot mai senină
cu-orienturi noi ce se deschid.

August ne e țara reînscută
Tel suprem. Un neivnins popor.
Flamură prin aprig foc trecută,
Jertfe-mii pe-un front biruitor.

August ne e epoca inflaitoare
Cum istoria nu a mai cunoscut,
Cititoria zilelor solare
Pe-un teme de glorie trecut.

August ne e piatra încercării
Zbor înalt spre-un mare ideal
Și de timp ales prin vreață țării
Demn Cirmaci — Bărbatul geniu.

Constantin Atomii

Pădure de eroi

Patria ne curge fierbinte prin artere
Prin lungi privityhetori se-ntror străbunii-
noi
în cuvintele noastre mereu ard comori
în jurul fieceării e o pădure de eroi

de pragul fieceării case mai innodăm un drum
de vâscie fratele s-o respire prin frat
pădurile sint pline, cuprînde o viori,
popoare de izvoare colindă prin cetate

ziua de miine ne înfloresc pe chipuri
a iarăși sărbătoare în noi și-n calendare
jurăm ca limba țării să o păstrăm întreagă
sintem în August, veșnicia senală către
soare

Rodion Drăgoi

Cu dragoste

Popor român, popor viteaz,
popor cu brațele de muncă
tu te-ai născut de secole aci
să îți lumina țării înălțătoare

popor cu gînd curat și bun
de sărbătoare și de pace
ești vreață cerului senin
deasupra pe Carpați și Bărăgan...

Și azi cind cîntecul e slava
lui August rostind biruitor
tu chemi pe-a Mioriței boltă
de peste tot să zboare porumbei.

Popor român eu ție mă oplec
cu dragoste și sănătate.

Ion Machidon

Strune din simțire

Deschideți porțile lumii și-ascultați
Imnul ce se-nalță pe strune din simțire
O inimă de aur răsfîrînt în iubire
Pulsează ca o țară nestînsă pe Carpați.

Primiți piine cu sare pe steaguri tricolore
Frământ din grîni sfinte cu suflet românesc,
E nlat abstru ce buze-l rostesc
În cîntec ce dă viață din brazdele sonore.

Vestiminte albe pruci îmbracă-n scumpe fețe
Ei vin cu flori în mină nevinovați și puri
Nu sint cumplitul fulger din norul minios.

Ei ne sărută timpla, se strigă-n frumusețe
Au dreptul lor de viață — viață fără neguri
Să aibă Pacea scrisă și drumul luminos!

Vasile Speranța

Poemul cel mare

Dacă ați văzut
Președintele Nicolae Ceaușescu
Sărutînd un copil
Și știți că acel sărut
Este cel mai frumos poem de pace
Care s-a scris vreodată
În țara anilor lumii
Asemenea poeme
Se scriu zilnic

Toate drumurile patriei
Mai ales
Drumurile piinii
Și-ale oțelului
Toate drumurile lumii
Asfaltate și neasfaltate
Sint străbătute de pașii
Președintelui Nicolae Ceaușescu
Omul cu vocația păcii în singe
Eroul cu vocația curajului
Și-a certitudinii

Dacă ați văzut
Președintele Nicolae Ceaușescu
Dezhignind în palme
Un spic de grîu
Și cîntîrîndu-i trînciua rodului
Și știți că acea vrednicie
Este cel mai mare poem.

Elena Codrescu

Comunistul ev de aur

Templu sacru al iubirii, patrie în strai
de soare
Antotimp al împlinirii dintr-un August
de victorii,
Iți aduce slăvit omagiu la marea sărbătoare
Ce pulsează într-o Eră fără seamăn în istorii.

Peste plaiul mioritic, grîul veșnicște țara
Și îngăduie lumii să rodească-n noi etern,
Se trec macii în stîndarde și mai plină
este vara
Cind miremele de piine în zidire se aștern.

Dintr-un August eposic a stornică-ntrupare
Precum mîinii se înalță țel cu piscul instalat,
Căluză încercată a izbînzii temerare
Pururi avem steag Partidul și Cirmaci
un brav Bărbat.

El chează al Libertății și al țării-nțiuil Faur
Ce-si închină viața-ntr-oagi unu suprem
ideal,
Cu lumină ctitorește comunistul Ev de aur
Azi Poporul își urmează demn Eroul Național.

Erou intotdeauna

Ei neclintit a biruit furtuna
Tînid mai sus stîndardul libertății,
Pentru ca azi cu ei întotdeauna
Să împlinim un viitor al demnității.

Numele său — o eră temerară —
De existență pură și sublimă,
Istoria prin El drumu-si măsoară
Spre visul comunist ce ne animă.

Partidul, patria-s de o ființă
Poporul liber, mai presus de toate
E țelul comunist a lui credință
Și Tricolorul înălțat în libertate.

Erou prin tot ce spune și ce face,
Cu Patria în inimă teazaur,
De țară Nouă ziditor, de pace,
Desăvîrșește Epoca de aur.

Erou între eroi, spre noi victorii
Este simbolu-acestei țări în lume,
Cu nimb de aur, purpură și glori
Pe veci e scris cu slavă al său nume.

Constantin Ciocan

ZILE ȘI NOPTI

niculae frânculescu

Schimburile de focuri de arme se întin-
dă și gloanțele — asemenea unei ploți
grăbite de vară — cerneau locurile cu
miros de putred și de moarte. Din
adăpostul său încăpător, în care aproape dispă-
ruse, sergentului Dragoș Bărsescu, abia i se mai
zărea virful căștii de oțel. Lupta continua. Muș-
căturile exploziilor pătau aerul...

Avea în față pădurea Băneasa în care în-
cubaseră puternice forțe militare germane. Un
răgaz de luptă. Dragoș își ascultă păcăntul
gloanțelor în magazia armei. Greutatea învizi-
bilă a luptei din ajun. Nu închisese ochii nici
o clipă. Poza Ioanei. O scoase din buzunarul
vestonului. Zîmbetul ei narcotizant traversa
spațiul și timpul. De ce trebuia să-și amintească
de începuturile lui, și tocmai acum?! Poate
unde era la un capăt de drum. Liceul. Acade-
mia Comercială, doi ani, războiul, frontul din
răsărit. Nu. Omisese ceva, Academia Comercia-
lă, Ioana, apoi celelalte. Lupta pentru a supra-
viețui. Venirea din nou în București. O unitate
militară. Din nou Ioana. 23 August, războiul
groapa individuală de acum cu miros de iaso-
mie stricăță și sudoare. În gîndurile sale, tatăl
său. Era factor poștal. Mama, cansică, cind și
cind lenjeră.

Compania fusese dezafectată aici după pără-
sirea zonei Podului Băneasa, unde înfruntase
coloana motorizată germană comandată de ge-
neralul Gerstenberg. Noaptea dinaintea luptei
fusese vastă, în ea răsunaseră vocile celor care
hotărîseră o altă soartă țării. Aerul nu uscasa
bine roua; sîntre efemere lipite de salvio.
Orele erau 6.30 minute cind germanii ajunse-
ră în dreptul podului. Tirul lor virulent.
Ploaia de răspuns, din foc. Un tun german fu
distruș pe pod. Alte proiectile loviră un auto-
camion german cu muniție. Explozia acestuia a
mai distruș câteva mașini angajate la trecere.
Coloana s-a restras părăsind acolo o succedente
de morți și răniți. Asta era trecutul. Teri. Acea
coloană motorizată rămase în amintirea ser-
gentului ca leșită dintr-un vis urit, depărțin-
du-se în aburii de peruză vecin.

Noaptea de 23 August. Fusese în cazarmă. În
dimineața următoare citise ziarul „România
liberă”, ce-și semnase dreptul de a se naște
cu sînge. Un ziar editat și tipărit pînă atunci
în ilegalitate.

„În ciocnirea inevitabilă cu forțele hitleriste,
Partidul Comunist din România cheamă mun-
titorimea, țărănimea, intelectualii și pe toți ce-
tățenii României la luptă fără cruțare, cu toate
armele, împotriva dușmanului de moarte al po-
porului român, pentru asigurarea viitorului
său...”

Din locul său de luptă, Dragoș zări un ochi-
tor german cocoțat într-un fel de leagăn atîrnat
de o cracă vînoasă. Fără călărea în el, pri-
vindu-l prin lunetă. Nu se înțelase. Celălalt
însă, îl reperase mai înainte. Gloanț germanu-
lui veni înaintea ecoului, îi izbi marginea adă-
postului. Se chină pe fundul gropii; o transpi-
rație rece i se prelingea ca un ierug în lungul
spinării.

Lîngă Dragoș Bărsescu lupta caporalul Mo-
canu, refugiat din partea de nord a Transilva-
niei anexată de horthyști prin Diktatul de la Vi-
ena. Era înalt, blond, slab, cu voce joasă, domoa-
lă și mersul negrăbit. Acasă, în Maramureș, lu-
crase dogărie alături de tatăl și de un frate
mai mic. Fusese expulzat din comună odată cu
un număr mare de români. Mai întii fusese bă-
tut și virit în închisoare, pentru vina că era
român, într-un sat în majoritatea lui românesc,
iar horthyștii forțau să-l magharezizeze odată cu
locurile. În București trăsese la un anchi din
partea mamei. Aici lucrase la destule bînale
dugherice. Recrutase, fusese instruit și trimis pe
front. Supraviețuise și revenise în București.
Acum unitatea sa se înfrunta cu germanii din
fața pădurii Băneasa. Iesise la raportul regi-
mentului și ceruse să fie trimis să lupte în
zona Maramureșului.

Un plumb soșit ca de nicîndu, izbi pămîntul
aproape de locul ferit unde era. Careia îi pu-
sesse gînd rău, folosind un loc bun de tras. O

adevărată nebulie să se ridice, cind nu știa cine
il pîndeste. Amuțise parcă și arma sergentului
Dragoș. Dar unde se pitulase lunetistul hit-
lerist?! Grea de suportat să știi că ești văzut,
iar tu să nu-ți vezi dușmanul. Neamțul își
crestase poate pe un gloanț două linii; tresle-
sale de caporal, ori pe a sergentului, o zgirie-
tură, pentru tresla lui groasă din fir galben de
mătase.

Dragoș Bărsescu se ghemuise la el în
gropă. Nu putea nici el risca. Sinuciderea nu
i se potrivea. Registrul curajului, al eroismului,
al datoriei, în clipa de față la el nu prea mai
lucra. Folosind gesturile rutinier de deșcă
veche își răsuci o țigară. Același lucru făcea
și caporalul Mocanu.

Vacarmul luptei îmbrăcase strai noi. Ger-
manii din niște redane iscusit meșterite de
geniști bateau mîrșirea cu mitralierele, cu bran-
durile, făcînd imposibilă orice înaintare. Re-
fuzînd să se lase călărit de curiozitate, nu se
ridică. Caporalul Mocanu repeta același lucru,
din același impuls.

Dragoș se prăvăli în adîncurile unui somne-
nesomn. Noaptea fierbinte de 23 August avu-
sesse un miros greu, era încercată de tot felul
de prevestiri. Vestea arstării guvernului Anto-
nescu o aflase în unilate. Ferestrele de la club
erau deschise larg și prin ele, din eterul nopții,
ajungea în curte vocea suveranului. Ascultase
mai înainte: „Desteaptă-te, române!”

„...În coasul cel mai greu al istoriei noastre,
am scotocit, în depîlnă întelgere cu poporul
meu, că nu există decît o singură cale pentru
salvarea țării de la o catastrofă totală. Iesirea

Parada victoriei. Unități ale armatei ro-
mane defilind la întorcerea glorioasă de
pe frontul antihitlerist. Pod de vase al
armatei române construit peste Tisa

— L-am văzut, caporal Pavel. Sînt aflat în-
tr-un copac.
— De vă întră în cătare, miliuți-l, dom'
sergent.
— Feriți-vă capetele. Nu vă descoperiți. Lă-
sați-l în grija celor cu luneta la arme, care au
mai multe șanse să-l doboare.
Cîteva minute sub foaia de cort. Ioana, tot
ea, îl apăru în primul somn, ieșindu-i din lă-
cașul unde o păstra ca pe un lucru de preț.
Se făcea că-i căută gura cu înfrigurare, se
întîndu-i în tîlnă cu o țoacă ed călă, ostilelă,
că este nebulă după el. Senția întelgere dintr-
ei guvernă relațiile lor mai departe. De ce to-
cmai atunci, la seara primei zile, o zi de iarnă,
cind i s-a dăruit. Ioana era oalmă, ascultătoare,
răscolită, supusă lui asemenea femeilor neam-
ului ei.
Dragoș tresări. Ațipise învîlăit de tăcerea
grea, pînă ce undeva, în teneiul nopții detună
o armă. Careva dintre beligeranți scăpase de-
gețul pe trăgacl. Mai multe fulgere înundară
cîmpia. Ca treslele dintr-un somn de moarte în
torent de împuscături se legară cu gliserile
brandurilor și ale tunurilor. O explozie îmbracă
forme unu inger decăzut alungat din Eden,
născînd un vacarm sonor, dungiind noaptea cu
pete albe și rubinii. Destule proiectile căzură
peste osuși furați de oboseala luptei, care ui-
tasera să coboare în adăposturi. Un proiectil

teatru

t

Teatrul și educația tineretului

1. Nu de puține ori este invocat numele lui Caragiale (ca și al lui Tepeș) spre satirizarea și eradicarea unor anomalii, a unor neconcordanțe ale zilelor noastre. Umorul poporului român s-a dovedit a fi inepuizabil, în timp ce comedia românească (de calitate) pare să se-nfirpe cu mare greutate (nu din lipsă de talente, ci din dezinteresul unor conducători de instituții teatrale în promovarea acestora). Și totuși, teatrul românesc se poate mîndri nu doar cu Caragiale, ci și cu noi-le generații de scriitori (astăzi drama-turgii consacrați), cum sint Teodor Mazilu, D. R. Popescu, Fănuș Neagu, Paul Everac, Marin Sorescu, Ion Băieșu. Se acceptă cu mare dificultate penetrarea „anonimilor” noștri în „art-teriera grea” a literaturii dramatice românești și (paradoxal) se înlesnește, pe de altă parte, introducerea, în repertoriile teatrelor de căpătii, ale unor piese ușoare (de proveniență străină, vezi Operațiunea Liftîng, Medalionul de argint și multe altele), a căror încercătură de gîndire și fantezie, sau mai bine zis, a căror lipsă de încercă-tură nu permite nici abordarea unor modalități inedite de expresie scenică, nici satisfacții de ordin estetic.

Pentru și despre tineri se scrie încă foarte puțin, pentru că acela care au

intrat pe marea ușă a literelor dra-maturgiei românești au uitat demult să mai fie tineri... A nu mai fi intere-sat, a nu mai simți sau a ignora pulsul, gustul și preocupările celor ce vin, poate însemna ocolirea unor res-ponsabilități fundamentale, ce tin de educarea, formarea și instruirea noi-lor generații, înseamnă, în ultimă in-stance, a nu putea să reprezînti ideale, dorințele, idealurile celor ce abia își iau zborul în viață.

Cîteva dintre mai „tinerii” drama-turgii, favorizați să pătrundă în lumea teatrală, atît de bine „închisă și cer-berizată” de către unii conducători de instituții teatrale (înzeștrați cu un dez-voltat simț al posesiei, de parcă va-loarea spirituală a fenomenului tea-tral românesc și finanțarea acestuia le-ar fi adus, în propriul buzunar, de acasă...) au încercat un dialog cu re-prezentanții „generației în blugi”, au încercat să numească unele tristeți, unele dificultăți care pot debusola și dezechilibra oameni frumoși, întregi, pentru tot restul vieții. Optimismul Vanel (Anca Bejenaru) din Concors de împejurări (Teatrul Național) po-te fi o cale a iesirii dintr-un impas de moment. Așa cum starea de amă-gire și de tristețe a Irinei (Virginia Mirea) din O dragoste nebulă, nebulă, nebulă de Tudor Popescu (Teatrul de

Comedie) poate fi începutul unei dezrădăcinări. Miralul gloriei, al vede-tismului lumii de cinema încercat de tinăra muncitoare (Ruxandra Buceșu) din Regina batului de Nicolae Ma-teescu (Studioul I.A.T.C.) ridică pro-blema autenticității nu doar pe plan uman, ci și artistic.

Față de „ingerii triști” ai lui D.R. Popescu (Teatrul Național), față de „nebulii fățarnici” ai lui Teodor Ma-zilu, care răstoarnă idealul purității morale, urmîrind diverse intruchipări ale pierzaniei umane, ale proselit și margînirii, tinerii lui Adrian Dohotaru sint mai senini, mai încrezători, mai luminosi. Indrăgostii de la 9 scara (Teatrul Municipal Ploiești), fără să fie personaje unul spectacol de excepție, aduc pe scenă un act de prospețime, de îndrăzneală și constin-ță civică... Tema primei iubiri putea părea multora desuetă și cu toată rez-istența acestei prejudecăți, tinerii spectatori s-au îngremădit să vadă destinul trio-ului Bogdan (Bogdan Stanoevici), Iulia (Iulia Boros), Ali (Marian Rălea). Desigur, Bogdan și Iulia nu sint Romeo și Julieta ai zile-lor noastre, dar povestea lor poate fi un început... Numai numărul foarte mare al încercărilor poate prilejui apariția unei opere dramatice de va-loare. Pentru și despre tineri se scrie încă foarte puțin, deși tineretul pare deosebit să aile cit mai multe despre sine, despre ceea ce nu poate deslîși singur. Umorul românesc și „pana” unui nou Caragiale, sintem sînturi, se vor manifesta din abundență... Nu ne rămîne decît să acordăm credit adevă-raților descoperitori de talente...

Nicoleta Gherghel

film

f

Ecranizări și adaptări

II. Dintre ecranizările ultimilor zece ani, singura care se ridică la înălțimea modelului literar de la care pornește este Tănase Scatu; și aici fil-mul întrece chiar, pe alocuri, statura literaturii; mai sint Ochi de urs după Sadoveanu și Întorcerea în iad după Agărbiceanu, Vîntoarea de vulpi după Săraru, Ion după Rebreanu și Înainte de țecere după Caragiale, des-pre care se poate vorbi, deși excesul de teatralitate sau patetismul sint pe alocuri flagrante. În rest, încercări modeste și destul de multe ratări pe-nibile.

Chiar la o privire fugără asupra operelor ecranizate, se observă un fe-nomen semnificativ: cu cit mai im-portantă opera de la care se pornește, cu atît mai spectaculoasă căderea; să fie oare filmul, așa cum observam odată, asemenea balenelor pe care na-tura le-a făcut în așa fel încit nu se pot hrăni decît cu pleveșcă? Marl opere literare ecranizate strălucitor ajurea, sau Pădurea spinuzărilor la noi, contrazic un asemenea argument. Accesul la o mare operă literară nu este însă permis oricui și asaltul unei

asemenea citadele cu mijloace rudi-mentare aduce a sinucideri — nici măcar sublimă, precum atacul inco-nștient al unui Don Quixote, ci tristă și obscură; iată-l, de pildă, pe Sergiu Nicolaescu atîncind la baionetă pe Re-breanu și Camil Petrescu, iată-le pe Vasilica Istrate și Elisabeta Bostan făcînd din Fram ursul polar o istorie de necunoscut — sub pretextul că folosese opera literară doar ca punct de pornire, ca idee, ca sugestie... Dacă o povestitoare oarecare nu are nimic de pierdut transformîndu-se în film, ba poate chiar să cîștige o strălucire pe care n-a avut-o niciodată, litera-tura pare că se păzește singură de agresiunile izvorite din ignoranță și lipsă de har, acoperîndu-și preopin-tenții de ridicol; nimic mai ridicol decît niște spirite oarecari zăbîndu-se în hainele prea largi pe care le împutună pentru o ocazie.

Situația fiind aceasta, devine alar-mantă graba cu care, de la ecranizări, se trece la adaptări; argumentele unei asemenea atitudini nu lipsesc; una este filmul, se spune, și alta literatură; ba chiar, se spune, eșcu-

rile s-ar datora obligației de a urmări opera literară și, dacă filmului i s-ar permite să fie el însuși, pornit numai de la literatură și lăsat să ajungă acolo unde vrea el, rezultatele ar fi cu totul altele... Totuși, filmele bune făcute după opere literare sint cele care și-a luat cele mai puține liber-tăți față de modelul de la care por-neau; și, în orice caz, libertățile pe care și le-au luat s-au dovedit crea-toare, adăugînd noi sugestii, aprofun-dînd și descoperînd, Victoriile filmu-lui, fitea cite au fost s-au datorat comuniunii de interese cu literatura. Filmul nostru nu a ajuns încă la acea constință de sine, la acea rigoare și disciplină a gîndirii și sentimentului care să dea certitudinea că, lăsat să zburde în voia lui prin păsunile verzi ale literaturii, se va simți ca la el acasă. Asa cum se spune și altădată, dacă filmul nu poate face întotdea-una numai bine literaturii, măcar să nu facă rău. Seninătatea cu care mulți regizori hăuciesc opera literară trădează doar incapacitatea de a în-țelega valoarea unei idei; lipsa de respect pentru creația altuia, pentru valorile consacrate ale literaturii, nu are nici o justificare; nici măcar timpul care trece peste titluri și au-tori nu justifică complexul de supe-rioritate; istoria poate să contrazică o operă și un autor, dar nu-i poate schimba opinia folosîndu-se de un reg-izor.

Nicolae Mateescu

MEMORIA DOCUMENTELOR

Ca un singur om

Istoriografia fiecărei țări dispune de una sau mai multe colecții de documente...

anul 1984-1985 au apărut patru volume intitulate 23 August 1944. Documente *) consacrate, cum se indică și titlul, insursecției naționale antifasciste...

dată după apariția lor, cele patru volume de documente au fost unanim salutate în țară și peste hotare...

Lectura celor patru volume de documente — indiferent de este făcută de specialist sau de cititorul zis obișnuit, oferă una din acele mari învățături care i-au făcut pe cei vechi să considere istoria...

complet izolați și lipsiți de sprijinul material și politic al oricărei puteri străine. Nimeni, dar abia nimeni nu era dispus să sprijine poporul român în efortul său de a-și apăra independența...

în august 1939 desfășurările politice din Europa central-și estică au periclitat grav securitatea României...

„Ne considerăm complet izolați și lipsiți de sprijinul material și politic al oricărei puteri străine. Nimeni, dar abia nimeni nu era dispus să sprijine poporul român în efortul său de a-și apăra independența...

*) Editura Științifică și Enciclopedică. Coordonatori: Ion Ardeleanu, Vasile Arima, Mircea Mușat.

Un răspuns românesc

Când, la 1971, apărea „Și a fost ora H“, de Haralamb Zîncă, imaginea prozei românești asupra revoluției naționale de la 23 August 1944, era îndepărtată de a fi clarificată...

Totul indică, în „Și a fost ora H“, elaborarea colectivă, ancheta întreprinsă prin mijlocul unei echipe, valorificarea unor rezultate care s-au putut prinde un efort care depășea puterile unui singur om...

Fl. Constantiniu

ECOURI

după marea rotundă privind Originea românească a ceangărilor din Moldova redacția noastră a primit numeroase scrisori și telefoane care mărturisesc marea interes pe care l-au produs această dezbateră în rândul cercătorilor largi de cizitori...

le închină marii noastre victorii împotriva hitlerismului și horților lui, împotriva fascismului care a amenințat la un moment dat întreaga omenie.

STIMATĂ REDACȚIE, STIMATĂ REDACTOR ȘEF ADJUNCT, ...înaintez alături de poezia „Omăgiu străbunilor noștri“ și t-o-a scris în Luceafărul în cinstea marii noastre Eliberări...

OMAGIU STRĂBUNILOR ȘI TOVARĂȘILOR MEI, EROII, DE ZIUA ELIBERĂRII

...Vouă, luptători-eroi, luptători mei, Ce-i cu care împreună luptăm ca niște zmei. Pînă la infringement inamicului Și alungarea dușmanului.

Unde prin lupte ercineze mulți au pierit Pentru scumpa noastră țară s-au jertfit.

O, eroii țării mele, Tovarășii mei, căzuți în lupte grele! Jertfa voastră, țara, de-a pururi, va slăvi-vă.

Sescu Petre Păduraru rapsod popular, poet țărăn

Veteran din cel de al II-lea război mondial. Comuna Săboani — Județul Neamț

Coperta cu mai multe nume

Urmare din pag. 1

cele mai multe ori sint și constructori), cercetătorii capabili să schimbe lămpasul excavatelor cu stilul edificator de sinteze, se cere față cu cititorul mai mult cu cit, pe mai toate planurile istoriei noastre zestre informativă a crescut incontestabil producând sau promițând salutul de calitate, ca și numărul de sinteze bizuite pe o zămadă documentară...

fascism pe care această ocupație a dezvoltat-o cu fervoare. (Cercetătorii și-au spus și aici cuvântul, iar între aceștia trebuie să pomenim aici pe un deschizător de drum, un virtuoz al extragerii și prezentării de documente într-o expunere fluidă, inteligentă, Agriță Simion, unul dintre aceia pești să ducă de unul singur o lucrare de la faza documentară la aceea de sinteză)...

mion, Mircea Valda în cărți care stabilesc un dialog prompt cu publicul, se adresează polarizat cizitorilor. Cea mai pasionantă carte despre România în primul război mondial, Toamna pămintirii noastre, este spre pildă lămuritoare, dar și-a făcut singurul orizont de lucru. Istoricul așteaptă de cele mai multe ori toate documentele. Scriitorul clădește intuitiv doar pe cele de bază. Primul răspunde exigenței metodei, celălalt orizontului de așteptare al publicului. Două manifestări, dar expresii ale aceleiași profunzimi necesitări. Cărțile lor au darul să arate că istoria aparține celor care au făcut-o, că ea nu este o materie pentru inițiatii ci hrană orientativă și modelatoare a marelui public. Istoria este a poporului care a făcut-o, și a o restitui sau o formă de carte care se adresează direct însemnă un act de justiție. A scrie istoria așa cum a fost, ideea directoare a partidului nostru, e tot una cu a oferi o oglindă adevărată a marilor prefaceri istorice poporului care a contribuit la ele și care le-a trăit. Iar așa cum istoria vie este creația a nenumăraților autori, istoria scrisă, în viziune, își reclamă aceeași drepturi. Ea este a tuturor, nu aparține nimănui, nu poate fi confiscată de nimeni, nu poate deveni proprietate privată, cu condiția să respecte adevărul, să reflecte faptele așa cum au fost. Cei ce fac dintr-un document modest, o informație activă și iradiantă, cei ce oferă temeiul edificatului istoriografic merită toată lauda cu prilejul acestor sărbători a Eliberării. Și, așa cum pe monumentele independente, se dau numele celor căzuți la datorie, se cuvine ca tuturor acestor cercetători anonimi să le facem dreptate. Istoria României are mulți autori, iar coperta ei îl reclamă pe toți.

Artur Silvestri

Dumitru Preda

Pentru a ne bucura de frumusețea pământului

În conștiința lumii, numele președintelui României este nemijlocit asociat celui mai pertinent demers al contemporaneității — realizarea păcii prin dezarmare.

Gînditor și om politic cu o viziune revoluționară, creator, asupra devenirii lumii, tovarășul Nicolae Ceaușescu a ridicat exigența evitării cataclismului nuclear la rangul datoriei supreme a zilelor noastre, postulînd, în urma unei analize științifice a proceselor și tendințelor din arena mondială, drept problemă fundamentală a epocii oprire cursului înarmărilor, trecerea la dezarmare, în primul rînd nucleară, și asigurarea păcii.

Derularea evenimentelor validează pe deplin aprecierile clarvăzătoare ale președintelui României. Zi de zi, de altfel, se vedește cât de acut se resimte, în planul vieții internaționale, lipsa progreselor în direcția opririi cursei înarmărilor și trecerii la dezarmare. Creșterea fără precedent a arsenalelor nucleare și convenționale, modernizarea lor continuă, alimentează, îndosebi între principalele puteri militare, neîncrederea și suspiciunile, iar acestea, la rînd lor, antrenează precipitarea spre noi înșelate spirale înarmărilor, cu întregul cortegiu al implicațiilor nefaste — politice, economice, morale. Tensiunile rezultate spun unor grele încercări raporturilor interstatale și, lucrul cel mai îngrijorător, amenință grav pacea lumii și, prin aceasta, însăși existența vieții pe planeta noastră.

Dincolo, însă, de amplul orizont pe care-l deschide furtorii unei lumi noi, mai drepte și mai bune pe Pămînt, doctrina păcii prin dezarmare a președintelui Nicolae Ceaușescu ne îndeamnă, vibrant, să iubităm această planetă pe care trăim, marea casă a tuturor pămîntenilor. Și să nu lășăm, cu nici un preț, să i se ofilească, sub norul ciuperii atomice, diafanele culori.

Oamenii au contemplat de cînd se știu, minunindu-se, munții de cremene și mările însușate, cîmpurile de mătăse și riurile rezece, pădurea și iarba și florile și toată suflarea ce se bucură de mirifica și mănoasă natură. De cîteva decenii au putut, însă, privi Pămîntul „de sus”. Unii — direct, prin hublourile navelor cosmice, cei mai mulți prin intermediul imaginilor trans-

mise de camerele de luat vederi. Convingîndu-se cu propriul ochi că singura (din ceea ce cunoaștem pînă în prezent) planetă locuită este, într-adevăr, de o neîntrecută frumusețe. În iunie 1968, pentru prima dată de cînd omul a păsît în Cosmos, un astronaut, francezul Patrick Baudry, a înregistrat tot ce a văzut și simțit admirînd Terra din Spațiul Sideral. „Zorile — nota el — se apropie încet. Coroana aceeași, care înconjoară Pămîntul cu un albastru foarte intens de partea Spațiului, este magnifică. Distîng cel puțin nouă nuanțe diferite de albastru, apoi ocră, oranj și aproape roșu, cu o înfățișare sculpturală verde — chiar la suprafața Pămîntului. Soarele nu va întîrzi să apară... Fiecare parte a globului devine portocalie, apoi ușor roșie, pentru a rămîne roșie ca singele la extremitatea semilunei pămîntului... Cum poate exista ceva atât de frumos?... Cum este posibil să avem o planetă atât de frumoasă?”

Terra reprezintă, indiferent de unde este privită, casa mîndră a oamenilor. Singura. Și numai armonia unei păci trainice îi poate asigura existența pe firmament.

„România — sublinia, recent, tovarășul Nicolae Ceaușescu — consideră că ne aflăm într-o epocă hotărîtoare pentru însăși existența lumii. De aceea, adoptarea unui program complex de dezarmare, în centrul căruia să se afle dezarmarea nucleară și chimică, constituie o necesitate vitală pentru toate popoarele lumii. Avem convingerea că este posibil să se ajungă la acorduri corespunzătoare în această direcție — și adresăm, încă o dată, apelul poporului român către toate popoarele lumii de a ne uni forțele și de a acționa, pînă nu este prea tîrziu pentru a impune dezarmarea, pentru apărarea dreptului suprem al oamenilor la viață, la existență, la libertate și la o pace trainică!”

Timpul, prin urmare, presează. Tergiversarea, pe acest plan, înseamnă șanse mereu mai mici. Este un adevăr pe care țara noastră îl rostește răspicat prin cel mai autorizat glas al său, cel al președintelui Nicolae Ceaușescu, omul de stat pe care înalta responsabilitate vădită neobosit pentru destinele umanității l-a consacrat, pentru totdeauna, în conștiința lumii drept Marele Erou al Păcii.

Vasile Crișu

Poeții lumii cîntă ROMÂNIA

GIUSEPPE CAIZZONE

ITALIA

Eroul epocii

Despre pace cînd ți-ascult Ceaușescu, vorba clară, peste-al vremilor tulbur pare-aud vorbind o țară.

Și văd spice aurii dinspre Olț piină-n Suceava; și văd albe aripi, miil, ce-și roteșc pe delță slava.

Și văd steaguri ce-mpinșec Bucureștii cetatea cînd în fremăt românesc cîntă-n august libertatea!

Țară-a singelui latin și graiului meu soră, ești chemată de destin să-i fii păcii aurora.

Fiindcă-ți urci al păcii zid nu în zăngănit de zale ci ca gîndul tău lucid și în pacea trudei tale.

IANNIS MANIKAS

GRECIA

Te iubesc, Românie

Nu mai știu, nici de cînd nici de unde, — dar cu-al inimii mele tulmii, cu simțirile mele profunde, te iubesc, Românie, de mult.

Strălucești ca o stea vegetoare pe-al corăbiei mele catarg, cînd, cu pinze umflata, pe mare, vîntul bun mă îmblie în larg.

Cu poverile spicelor grele mi te-arăți, cu-nfloritele îi, în cîmpia pomelor mele, împlinind, răsadestî armonii.

Și-ți reversi și mireasma de munte pe cărările dorului meu, Românie, cu stete pe frunte, glorioasă și dulce mereu.

RIAD AWARD

SIRIA

Cîntec

Adevărul — nu-l ascund și n-am teamă că mă-nșel — îl rostesc cu glas profund, l-am văzut și cred în el.

Patria e-n cîntul meu și îi simț și-aici făcîta, în Moldova, unde eu azi învăț ce-l Românie.

România — tricolor, Ceaușescu — omenia, socialism și viitor, pacea și prietenia!

Îmi dă inima cuvînt, în lumina ta cea vie, toată slava să ți-o cînt preafrumosă Românie!

Și privind al tău popor, îngîmdu-i bucuria, eu cînt: Pace, Tricolor, Ceaușescu, Românie!

REVISTA STRAINA

● O VALOROASĂ ANTOLOGIE A POVEȘTIRII CEHE publică editura „Československý spisovatel” în colecția „Biblioteka de proză cehă”. Culegerea care poartă titlul „Živý proud” — Curentul — cuprinde un mozaic alcătuit din creațiile a cîndzeci de prozatori cehi contemporani, creații realizate între anii 1945-1965. În cadrul volumului își dau înfățișare scriitorii din vechia generație, din cea de mijloc precum și cea mai tînră generație de creatori din țara socialistă prietenă.

În literatura cehă povestirea nu a avut niciodată statut de rudă săracă, ea are o bogată tradiție, fiind ilustrată de nume ca Hožena Němcová, J.K. Tyl, Jan Neruda, Jaroslav Hašek, Karel Čapek ș.a. După războiul al doilea mondial povestirea și-a găsit reprezentanți remarcabili în persoana unor creatori ca: Jan Drda, Milan Jariš, K.F. Burian, Rudolf Kaldik, Vladimír Režek, Marie Májrová, Bohumil Říha, Marie Pujmanová, Norbert Fryd, Ota Pavel, Jiří Kratoch, Jiří Marek.

În antologie își mai găsec locul printre alții: J. Weiss, J. Nesvadba, L. Souček (SP), F. Kufka și M.V. Kratochvil (povestirea cu caracter istoric), J. Rybák, E. Bernadínová, V. Pělský (memorii), K. Fabian, E. Francouz, V. Dasek (proză politică), J. Moravcová (psihologică) etc. Evident, o antologie oricît de amplă ar fi ea nu poate cuprinde întreaga bogăție a creației ceh postbelice în domeniul prozei scurte. Cu toate acestea, „Curentul viu” reprezintă o culegere remarcabilă în care se poate urmări evoluția acestui gen de literatură pînă în prezent.

KAZUA NAKAMURI

JAPONIA

Culorile României

În dangăte de clopot zbrucumate o-mpurpurată agonie-și plînge altarul vechi cu cărămizii sfărțate înlăcrămat a curs străbunul singe.

Prin poarta toamnei grîul drum își face cu fala împlînitul tezaur, urcînd pe al cătășii zid să joace în hora suferințelor de aur.

La Voroneț, de pe o dungă-albastră, izvoarele-și încep călătoria, în cercuri, deschizîndu-se-o fereastră, hubulîi doinei au umplut țaria.

HASAN ÖZDOGAN

TURCIA

Va dăinii de-a pururi

Va dăinii de-a pururi, acoperit de slavă, avel popor pe care, cu facla omeniei, înspre izbinzi îl poartă un om cu fruntea bravă

ca Nicolae Ceaușescu-al României!

Dumbravă minunată de cîntec și visare, frumoasă Românie, pămînt al împlînitrii, din tine cresc uzine, pornesc pe mări vapoare și se-arcuiesc pe lume și punțile-nfrățirii!

Din pisc de văi, departe, lumina ta străluce! Te-nalți cutezătoare pe culmile vieții! Cîrmaci vestit e-aceia ce drumul ți-l conduce spre țărîmul fericii, sub steagul libertății!

IGNAZIO BUTTITA

ITALIA

Prietenul român

Sînt simple însă pine de ardore, așa cum inima îmi dă îndemn cîntecule pe care, în scrisoare, cu dragoste în versuri le însemn.

Spălîndu-le de mîzgă și de noapte în revărsarea zorilor le-nșin, ca pe-un prinos de portocalie coapte ce-l dăruiesc poporului român.

Să-mi prieteni nu-mi ajunge-n lume doar un vecin, dacă nu pot să spun că-n orice zare a planetel-mume și-ocolo am cîte-un prieten bun.

Ci eu vă spun: în noi, în fiecare, își află libertatea-al ei altar. Ea trece de-ale inimii hotare, unindu-le pe toate-ntr-un hotar.

O, de-aș putea tot cîntul ți-a cuprinde! Și brațe largi, cît mare, de-aș avea, poporulul român eu-le-aș întinde, îmbrășîndu-l cu iubirea mea.

Bagheria, octombrie 1963

În românește de Raluca și Victor Turbulu

PIINEA ROMÂNILOR

CLIPE DIN VARA LUI '44

În România se pregăteau evenimente hotărîtoare, destinate să-i croască țării un destin nou pentru viitorime. Într-o timp, pe miazănoapte aliatele asupra orașelor românești continuau într-un ritm alert. De asemenea, creștea și numărul prizonierilor capturați din avioanele doborîte. În ciuda nenorocirilor provocate de raiduri în atîtea și atîtea familii, comportamentul românilor față de captivii a rămas întru toate ireproșabil. Sufletește, țara era pregătită pentru cotitura cea mare.

De-a lungul anilor, am studiat în arhivele civile și militare destinul tuturor categoriilor de internați din România anilor 1939-1943: refugiați politici germani, refugiați militari și civili din Cehoslovacia și Polonia; militari britanici care nu au mai izbutit să se imbarce la Dunkerque și au ajuns tocmai pe meleagurile noastre în căutarea unui scut pentru viață; militarii din Franța, Olanda, Norvegia, Grecia și Iugoslavia, care au evadat din lagărele de prizonieri din Reich și s-au predat autorităților românești, care nu i-au permis niciodată germanilor; militarii italieni, surprinși de căderea lui Mussolini la București sau în alte orase; sau dezertorii din Wehrmacht, care de asemenea și-au încredințat soarta românilor, știind că nu vor fi trădați în idealurile lor pacifiste; în sfîrșit, prizonierii americani și britanici capturați în raidurile din 1943 și 1944. Și am constatat că pentru toți acești oameni, ca și pentru alții, cărora nu le mai place să recunoască acest adevăr, România s-a constituit într-un pămînt al speranței. Într-adevăr, sufletește, țara era pregătită să-și regăsească idealurile, prietenii.

După 23 August 1944, acest pămînt al speranței a reprezentat a patra forță militară aliată în războiul antifascist. Fapt care ar fi trebuit să fie recompensat cu un bine meritat statut de cobeligeranță. Contribuind la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei, prin mari jertfe umane și materiale, poporul român și-a exprimat deschis o loialitate activă față de aspirațiile născute de pace trainică. Și în anii reconstrucției postbelice, și în prezent, sub conducerea partidului comunist, aceleasi aspirații au întemeiat și întemeiază toate gesturile de politică externă ale României, acțiunile ei de colaborare cu toate națiunile lumii. Rădăcinile lor le aflăm în omenia românească din todeauna.

Revenind la vara lui 1944, putem afirma că tratamentul acordat prizonierilor de război aliați a fost incredibil de-a dreptul. Nu întîmplător, scrisorile prizonierilor erau marcate de un amestec interesant de umirre, regret, năvîitate, idee preconcepute deznădăte de realități, preocupări decizorii sau gînduri înalte, de neîntîlnit în alt tip de corespondență. Pe fundalul unei civilizații îndoliate și între hotarele unei țări pustite de un crîncen război... Interesul Marthei Bibescu de a colecționa aceste extrase a fost întîrit de o întîmplare menită să tulbure viața de zi cu zi de la Mogoșoaia. La 10 iunie 1944, un pilot american grav rănit, a căzut din ceruri cu parașuta în flăcări și a murit chiar sub privirile scriitorului. A fost înmormântat chiar în curtea castelului brîncovenesc, nu departe de lac, și Marthea Bibescu s-a făcut luntre și punte să comunice mamei nefericitului aviator detaliile despre ultimele clipe ale unui soldat. Implicit, de atunci, extrasele din corespondența prizonierilor de război au fost citite cu alți ochi. De fapt, începuse să se însușească în ele și un aer ceva mai dramatic. Așa cum mărturisesc și aceste fragmente epistolare din iunie 1944:

Sergentul Keith J. Westphal către tatăl său din Greenfield, Iowa: „Mă simt umflat de plictească, dar tratamentul a rămas totuși foarte bun. Chiar în clipa aceluia stau afară, la soare, pe o bancă de lemn, scriindu-ți. Melele s-au îmbunătățit. Am mîncăm împreună, într-o sală mai mare. Te rog, nu-ți face griji pentru mine, fiindcă vei fi surprins să

auzi cite ni se îngăduie aici. Bineînțeles, ne lipsesc o mulțime de lucruri, dulciurile, muzica etc., absolut normale și de la sine înțelșe acolo, unde te afli...”

Sergentul William W. Turrentine către Richard Turrentine din Follanbee, Wisconsin: „Autoritățile militare de aici ne tratează bine, Mîncarea e adecvată. Luna de cînd sînt aici a trecut destul de repede...”

Sergentul Billy J. Chaffin către J. E. Chaffin din Sinton, Texas: „Sînt tratat bine aici. Mîncarea e mai bună. Sîntem într-o țară foarte frumoasă. Seamănă cuiva cu Statele Unite...”

Subofiterul brevetat R.D. Kilroy, din spitalul Colțea, către F. Kilroy din Alexandria, Sidney, Australia: „Primesc îngrijiri medicale atente. Crucea Roșie tocmai a trecut pe aici și am primit cărți și pastă de dinți. Vizita a fost foarte bine apreciată. Perioada de internare în spital am petrecut-o foarte liniștit...”

Sergentul John E. Hartman, din spitalul Colțea, către William Hartman din Tamaqua, Pennsylvania: „Am fost internat în spital pe data de 9 mai și tocmai a venit Crucea Roșie. Doamne, eți am fost de bucurie s-o văd...”

Sergentul F.W. Parson, din spitalul Colțea, către F.H. Parson din Egremont, Wallasey, Cheshire, Marea Britanie: „Arsurile, slava dom-

niului, nu sînt prea grave și nu vor lăsa cicatrice, datorită îngrijirilor bune primite de la medicii români, în timp ce eram în spital. Au fost foarte buni cu mine și cu restul echipajului. Mîncarea este destul de bună, ni se servesc trei mese pe zi, supă etc. Ar putea fi și mai hrănitoare, dar celicîi nu au dreptul să aleagă. Oricum, nu m-a chinat foamea și e mare lucru că mi-am păstrat pofta de mîncare. Astăzi ne-a vizitat Crucea Roșie pentru prima dată... Într-adevăr, este o țară fermecătoare, chiar și modernă...”

Sergentul Edward E. Schuch către soția sa din Cheviot, Ohio: „...Cînd am căzut prizonier, am fost dus în sat, unde am stat peste noapte. Oamenii de acolo nu văzuseră niciodată un american, așa că au venit aproape toți să mă vadă. M-am simțit ca un clovn la circ și probabil că așa le-am și părut. Au fost foarte amabili cu mine. Unul mi-a dat un pachet de țigări, altul covrigi și cîteva prăjituri. A doua zi am fost adus aici, unde l-am găsit pe cei-

lălți băteți. Mîncarea e mult mai bună, decît atunci cînd am venit, așa că nu e nevoie să-mi primiți alimente. Locuim într-o clădire mare, frumoasă, și tot ceea ce facem aici este să mîncăm, să dormim și să lîncezim. Ei, iubito, nu e chiar așa de rău aici, totul e mult diferit de ceea ce îmi închipuiam că însemnă să fii prizonier de război! Poate ar fi fost mult mai rău dacă eram prizonier într-o altă țară. Știu că-ți va veni greu să crezi că m-au tratat atât de bine aici, dar te asigur că e adevărat. Sînt sigur că nu te vei îndoi de cele spuse de mine. Cîteodată putem cumpăra chiar și prăjituri și bomboane, dar nu prea des, pentru că nu avem prea mulți bani. Ei bine dragă, peste două zile se vor împlini trei luni de la căsătoria noastră!...”

Sergentul Walter Clive către Joseph Clive din Niagara Falls, New York: „Sînt tratat foarte bine și am mulți camarazi. Măsa e îmbelșugată și am țigări la discreție. Mergem și la biserică și toți așteptăm să vedem un film, peste cîteva zile. Crede-mă, nu mă așteptam să fii tratat chiar atât de bine...”

Locotenentul J. F. West către Chester K. West din Loda, Illinois: „Aici, lucrurile nu s-au prea schimbă. Nu prea avem multe de făcut, doar trîndăvim, mîncăm și dormim. Tratamentul e în continuare bun și mîncarea e tot mai bună, deși românii nu prea înțeleg de ce rasolu de cap de miel nu se pare o delicatose. Mai ales cînd ochii sînt lăsați în capul bietului mic. Crucea Roșie ne-a adus cîteva cărți, ca să avem ce citi...”

Sergentul A. D. Collins către A. Collins din Bournemouth, Hants, Marea Britanie: „Aici domnește aceeași pace plăcută. Viața continuă în aceeași monotonie pe care numai un prizonier poate să-o cunoască. Trebuie să admiri, totuși, că în ultimul timp am observat cu interes cîteva raiduri aeriene. Este de notat efectul pe care acestea îl au asupra gazdelor noastre. Bineînțeles, nimeni nu poate să neghe că ele produc tulburare. La raiduri mă refer. Faptele indică cu siguranță, în ceea ce ne privește, o întoarcere timpurie acasă. Altfelieri am stat de vorbă cu cîteva soldați germani. Și ei s-au săturat. Par să privească războiul și consecințele lui cu un soi de apatie fără speranțe. Găsec acest fapt deosebit de interesant, mai ales dacă lau în considerare faptul că soldații erau foarte liniari. Nu par deloc potriviți ideii lui Adolf: Kraft durch Freude...”

Locotenentul Gerald A. Briggs către Gladys M. Briggs din Eugene, Oregon: „În timp ce coboram cu parașuta, un avion de luptă românească se învîrtea în jurul meu și mișca din aripă, cu și cum mi-ar fi spus: hello și noroc. Mi s-a părut un gest frumos din partea pilotului. Am primit o îngrijire medicală bună și un tratament excelent din partea românilor. Sînt cei mai minunați oameni pe care i-am întîlnit vreodată. Și Crucea Roșie a fost foarte bună cu noi...”

Locotenentul Robert K. Barmore către Jesse Barmore, din Verona, New Jersey: „...E un tip în camera noastră care știe ceva românește și, prin fereastră, stăm de vorbă cu oamenii de afară. Ne distrăm de minune spunîndu-le bună ziua. Existau două mașini în hol, le-am adus în camera noastră și stăm la fereastră cu ele pe față. Copiii din stradă se adună și mor de ris. Chiar și oamenii mai în vîrstă se distrează pe seama noastră. Probabil, își închipuie că americanii sînt niște nebuni, dar noi ne omorîm timpul. În ultimele luni, se pare că americanii sînt în stare să ridă de tot ceea ce li se iveaue la îndemînă. Toți ne-am ales ceea ce numim noi faza noastră. Fata mea e un copil deosebit de istet, de vreo cinci ani, care stă peste drum. Am făcut-o chiar să-mi trimită bezele, dar asta s-a întîmplat după o luptă îndelungată, fiind foarte rusinoasă...”

La 15 iunie 1944, sergentul J. N. Bernardini și scria domnișoarei Octavia Lawson din Chattanooga, Tennessee: „Vreamea e foarte frumoasă aici. Bineînțeles, nu e prea plăcut între ziduri. Aștept să ajungă rușii aici, ca să plec acasă. De la fereastra noastră vedem un peisaj foarte frumos. O întrecă strădă ni se întînde în față. Ne petrecem o parte din timp privind oamenii (și femeile). Cîteodată, unii dintre ei ne arată limba, ostentativ...”

La 21 iunie 1944, sergentul Nicholas Stetz și scria domnișoarei O. Stetz din New York: „În București, oamenii se comportă ca și cum nu ar fi război. Fetele sînt foarte frumoase, după ceea ce ne putem da seama, privind prin fereestre. Înainte de a fi încarcerat în acest loc, am făcut un tur al orașului. E, într-adevăr, un oraș frumos. Au biserică vechi, mari și frumoase. Avem peste noi un român îngăduitor, Sărmanul, bineînțeles că are de pătîmit cu noi. Cunoști umorul american... Dar se comportă ca un bărbat...”

Mihai Pelin

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunteață, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), A. I. Zăinescu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Științei nr. 1, tel. 173209

ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 507495

Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘTIINȚII